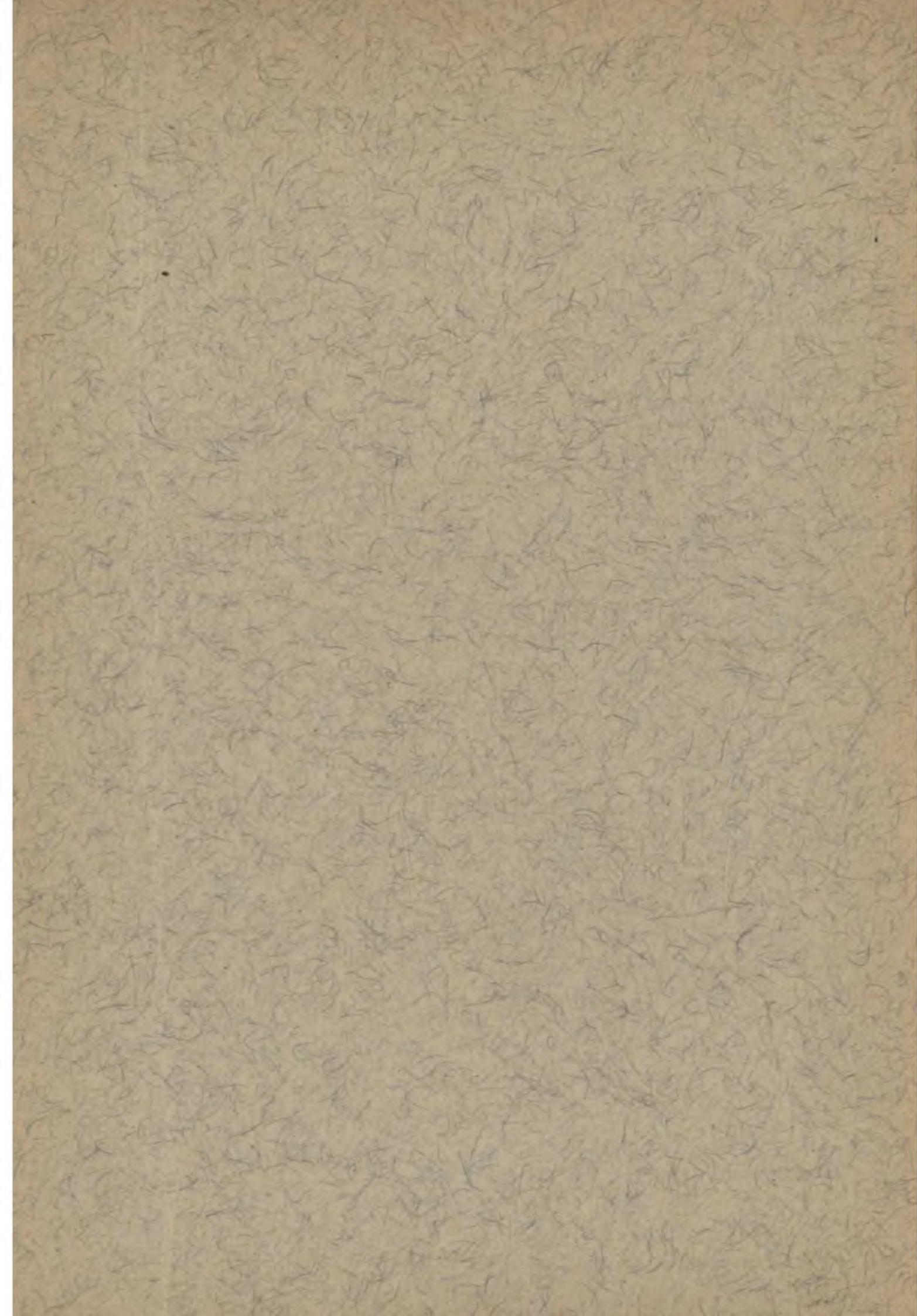

46. ARCHY

ročníku 1939. sbírka I.

administrace (expedice): Stará Říše, Morava

KALENÁŘ ČILI POŘAD MĚSÍCŮ, DNÍ A SVÁTKŮ NA ROK 1939.

leden	IHS	2	3	4	5	6	7
	I	9	10	11	12	13	14
	II	16	17	18	19	20	21
	III	23	24	25	26	27	28
	IV	30	31				
únor				1	2	3	4
	Sp	6	7	8	9	10	11
	Sx	13	14	15	16	17	18
	Qu	20	21	22	23	24	25
	I	27	28				
březen				1	2	3	4
	II	6	7	8	9	10	11
	III	13	14	15	16	17	18
	IV	20	21	22	23	24	25
	V	27	28	29	30	31	
duben							1
	VI	3	4	5	6	7	8
	▲	10	11	12	13	14	15
	I	17	18	19	20	21	22
	II	24	25	26	27	28	29
	III						
květen		1	2	3	4	5	6
	IV	8	9	10	11	12	13
	V	15	16	17	18	19	20
	VI	22	23	24	25	26	27
	▼	29	30	31			
červen				1	2	3	
	I	5	6	7	8	9	10
	II	12	13	14	15	16	17
	III	19	20	21	22	23	24
	IV	26	27	28	29	30	

črvnec							1
	V	3	4	5	6	7	8
	VI	10	11	12	13	14	15
	VII	17	18	19	20	21	22
	VIII	24	25	26	27	28	29
	IX	31					
srpen			1	2	3	4	5
	X	7	8	9	10	11	12
	XI	14	15	16	17	18	19
	XII	21	22	23	24	25	26
	XIII	28	29	30	31		
září						1	2
	XIV	4	5	6	7	8	9
	XV	11	12	13	14	15	16
	XVI	18	19	20	21	22	23
	XVII	25	26	27	28	29	30
říjen							
	XVIII	2	2	4	5	6	7
	XIX	9	10	11	12	13	14
	XX	16	17	18	19	20	21
	XXI	23	24	25	26	27	28
	XXII	30	31				
listop.				1	2	3	4
	XXIII	6	7	8	9	10	11
	XXIV	13	14	15	16	17	18
	XXV	20	21	22	23	24	25
	XXVI	27	28	29	30		
pros.						1	2
	I	4	5	6	7	8	9
	II	11	12	13	14	15	16
	III	18	19	20	21	22	23
	IV	★	26	27	28	29	30
	31						

Okružní list

RERUM OMNIUM PERTURBATIONEM

patriarchům, primasům, arcibiskupům, biskupům a jiným místním ordinariům v pokoji a obcování s Apostolskou Stolicí žijícím: o sv. Františku Saleském po plných třech letech od jeho smrti.

Papež Pius XI.

Ctihodní bratři,
pozdravení a apoštolské požehnání.

Když jsme posledně uvažovali v okružním listě, jak jest nyní všecko sám zmatek, chtějíce z toho pomoci, viděli jsme, že zlo vězí v samých duších lidských a že v jeho zhojení možno teprve tehdy doufati, bude-li na pomoc volána po svaté Církvi hojivá ruka Ježíše Krista. Jestliť zajisté třeba zkrotiti bezuzdnou žádostivost, která jsouc hlavní příčinou válek a svárů, подрývá jak společenský život, tak přátelské styky národův; spolu pak třeba odvésti myšlení jednotlivců od nestálých a pomíjejících statků, a obrátiti je k věčným a nesmrtelným, k nimž panuje namnoze neuvěřitelná netečnost. Když by však, řekněme, druh vedle druha si umínil, že svatě zachová svou povinnost, hned se povede lépe lidské společnosti. Nuže k tomu směřuje i učitelský úřad

i přísluha katolické Církve, aby jednak vzdělávala lidi kázáním pravdy Bohem jí svěřené, jednak je posvěcovala bohatými proudy božské milosti; a aby se tak snažila tu občanskou společnost, v níž kdysi vstúpila křesťanského ducha, uvésti ve stav dřívější, když by zpozorovala, že s cesty schází.

Církev pak konává velmi požehnaně vůbec u všech toto dílo posvěcování, kdykoliv se jí naskytne z Božího dopřání a úkolu stavěti lidu své vynikající dítky, jež se vyznamenaly podivuhodně cvičením všech ctností, za vzor k následování. A činí to arci v úplné shodě se svou povahou, anať byla od původce svého Krista ustanovena svatou a působitelkou svatosti, a všichni, kdož ji mají za vůdkyni a učitelku, mají se podle vůle Boží přičiňovati o svatost života. *Toť jest vůle Boží*, praví Pavel, *posvěcení vaše*,¹⁾ a jaké má býti, to vysvětluje sám Pán takto: *Bud'tež vy tedy dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest.*²⁾ A nedomnívejž se nikdo, že se to týká jen několika málo nejvybranějších, a že ostatním jest dovoleno přestati na nějakém nižším stupni ctnosti. Tento příkaz zavazuje, jak viděti, vůbec všecky, nikoho nevyjímajíc; ostatně také všichni ti, kdožkoli dospěli vrcholu křesťanské dokonalosti, jichž bylo takřka bez počtu, jak svědčí dějiny, ze všech věků a stavů, neměli o nic slabší

¹⁾ I. Soluň. IV, 3. // ²⁾ Mt. V, 48.

přirozenosti než ostatní, aniž jim hrozila jinaká nebezpečnost. Vždyť, jak výborně píše Augustin: *Bůh nemožností nekáže, ale když káže, vybízí, abys činil, co můžeš, a prosil o to, čeho nemůžeš.*³⁾

Nuže, ctihodní bratři, ta slavnostní vzpomínka, konaná loni na památku našich heroů: Ignáce Loyolského, Františka Xaverského, Filipa Nerijského, Terezie Ježíšovy a Isidora rolníka, kteří byli před třemi sty lety připsáni do alba svatých, přispěla nemálo u lidu, jakž viděti, k probuzení horlivosti v křesťanském životě. Nyní pak šťastně nastaly třísté nebeské narozeniny přesvatého muže, který nejen vynikl všemi skvělými ctnostmi, ale též učním a kázní svatosti. Mluvíme o Františku Saleském, biskupu ženevském a učiteli Církve, který zajiště nejinak než ona světla křesťanské dokonalosti a moudrosti, jichžto jsme vzpomněli, zdá se býti postaven od Boha proti bludu Novotářů, jenž zavinil onen odpad lidské společnosti od Církve, na jehož smutné následky dnes každý povážlivý člověk právem nařiká. Viděti také, že Salesius byl zvláštním úradkem Božím Církvi dán, aby jednak skutky svého života, jednak vzorným učením potřel domněnku v té době již dávno zakořeněnou, která ani dnes ještě nevymizela, že totiž pravé svatosti, jakou předkládá katolická Církev, buď není možno dojíti,

³⁾ Sv. Aug. Kniha o přirozenosti a milosti, hl. 43, č. 50.

nebo jest jistě tak nedostižná, že pro většinu věřících není, a jest jí schopno jen několik málo lidí hrdinných a zvláště nadaných, že pak jest mimo to spojena s takovou nechutí a omrzelostí, že se nikterak nehodí pro muže a ženy žijící mimo klášter. Nuže, když želaný Náš předchůdce Benedikt XV. měl slavnostní řeč o oněch pěti nebešťanech, zmínil se, že zanedlouho se bude slaviti zesnutí blaženého Františka Saleského, a slíbil o tom napsati veškeré Církvi list. My pak jsme tento předchůdcův úmysl jakoby dědičně přijali a s největší ochotou jej splňujeme; a to s tím větší, kdyžtě možno doufati, že ovoce slavnosti nedlouho dříve vzpomenuté bude dovršeno ovocem novým, až se sama zanedlouho přiblíží.

Nuže, když bedlivě rozjímáme Salesiův život, vidíme, že byl už od nejútlejšího mládí vzorem svatosti, a to ne přísným ani smutným, ale půvabným a milým všem, takže se o něm mohlo opravdu hlásati: *Nemáť hořkosti obcování jeho, aniž tesknosti bydlení s ním, ale veselost a radost.*⁴⁾ Neboť jednak zářil všemi ctnostmi, jednak vynikal vzácnou tichostí ducha, kterou správně nazveš jeho vlastní a zvláštní známkou, zcela však nepodobnou oné strojené laskavosti, která si libuje v jakési úslužné měst-

⁴⁾ Moudr. VIII, 16.

ské pozornosti a v projevech přepjaté zdvořilosti; vynikal tichostí velmi dalekou jednak lhostejností nebo netečností, která si ničeho nevšímá, jednak zbabělostí, která se ani tehdy neodvažuje, kdy se třeba rozhorliti. Nu a tato hlavní Salesiova ctnost vzešla jako přesladký plod lásky ze samého nitra hrudi a jevila se zvláště v duchu slitovném a odpouštějícím, jednak jemně zlahodňujíc vážnost úst, jednak pronikajíc pohyby těla a hlas tou měrou, že mu získávala horlivou úctu u všech. Čteme, že náš světec s největší ochotou připouštěval a s láskou přijímal všecky, zvláště lidi neřestem oddané a odpadlíky, kteří se utíkali do jeho domu, aby smyli své viny a napravili se; že bylo jeho potěšením často navštěvovati provinilce zavřené v žalářích a občerstvovati je hojně službami své lásky; a ne méně blahovolně jednal se svými služebníky, jejichž liknavost a nerozvážnost trpělivě a příkladně snášel. A ta jeho tichost, která obstihovala všecky, nikdy neochabovala, ni ve zdaru, ni v protivenstvích; proč ať ho sebe více popouzeli bludaři, nikdy neviděli, že by byl k nim proto méně přívětivý a ochotný. Vždyť když za rok po vysvěcení na kněze sám se nabídl proti vůli a přes odpor svého otce ženevskému biskupu Granierovi, že půjde nazpět přivést do Církve Chablaiské, a když na tomto údělu zajisté velikém a nesnadném, který mu byl s největší ochotou svěřen, s takovou horlivostí pracoval, že se

žádné práce neštil, žádným nebezpečím ni hrdla neutíkal, aby přivedl k spáse tolik tisíc lidí: nepomáhala mu tolik jeho bohatá a svrchovaná učenost, síla a schopnost řeči, jako jeho nezdolná ochota a láska u vykonávání posvátných přísluh. Často říkával tato pamětihodná slova: *Apoštolové nebojují jinak leč trpíce, aniž vítězí leč umírajíce*; a stěží možno věriti, jak horlivě a vytrvale pracoval u svých Chablaiských pro věc Kristovu: neboť aby jim přinesl světlo víry a útěchu křesťanské naděje, přelézal hluboká údolí a těsné srázy; za utíkajícími volával a v patách jich následoval; byv nelidsky zapuzen, nedával se odbýti; když ho stíhali hrozbami, vracel se k započaté práci; byv znova a znova vyhnán z příbytků, nocoval v mrazu a ve sněhu pod širým nebem; sloužíval mši, a nikoho na ní nebylo; i když takřka všichni se mu vzdálili, kázával, zachoval však přece svůj úplný klid ducha a svou přelíbeznou lásku k nevďěčným, kteroužto na konec udolával tvrdošíjnost protivníků sebe více zarputilou.

Kdo by se však domníval, že Salesius měl tuto povahu vrozenou a že byl z těch přebлаžených lidí, které předešla milost Boží v *požehnáních slasti*, velmi se mýlí. Naopak František měl už z tělesné přirozenosti povahu poněkud prudkou a náchylnou k hněvu; on však postaviv si za vzor k následování Ježíše Krista, jenž prohlásil: *Učte se ode mne, ne-*

*boť jsem tichý a pokorný srdcem,*⁵⁾ hnutí své duše stále zpytoval a čině si násilí, tolik je krotil a udolával, že Boha pokoje a tichosti tak živě v sobě zobrazil jak málokdo. Což slavně potvrzuje událost v paměti zachovaná, že lékaři, kteří připravovali jeho svaté tělo po smrti do hrobu, chtějíce je podle obyčeje balsamovati, našli žluč téměř zkamenělou a sraženou v drobounké kaménky; z kteréhož úkazu usoudili, jak velikého násilí a jakého přičinění mu bylo třeba, aby po padesát let udolával přirozený hněv. A věru všecka ta Salesiova mírnost byla ovocem statečnosti ducha, kterou ovšem stále živila živá víra a oheň božské lásky, že se naň nadmíru hodí, co čteme v Písmu svatém: *Ze silného vyšla sladkost.*⁶⁾ A tak ovšem nemohlo býti jinak, leč že ta *pastýřská tichost*, kterou se vyznamenával a nad níž podle slov Zlatoústého není *nic násilnějšího*,⁷⁾ měla v získávání lidských vůlí tu účinnost, kterou slibuje tichým výrok Boží: *Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.*⁸⁾ Ostatně, jak byl statečného ducha ten, jehož bylo možno míti vzorem tichosti, ukazovalo se velice jasně tehdy, kdykoliv mu bylo zápasiti s mocnými o slávu Boží, o autoritu Církve a spásu duší. Tak když hájil nedotknutelnosti církevní pravomoci proti senátu chambéry-

⁵⁾ Mt XI, 29. // ⁶⁾ Soudc. XIV, 14. // ⁷⁾ Hom. 58. na Gen. // ⁸⁾ Mt V, 4.

kému, od něhož dostal výhrůžný list, že mu senát odejme část příjmů, nejen že odpověděl vyslanci podle své důstojnosti, ale ani se neustal dříve brániti proti křivdě, dokud mu senát plně nevyhověl. A s touž zmužilostí ducha nechal na se dopadnouti hněv knížete, u něhož byl s bratřími křivě obviněn; neméně pak rázně odporoval vůli šlechty v udělování posvátných obročí; a když byl všecko nadarmo zkoušel, jal se trestati vzpurné, kteří byli odepřeli řádu ženevských kanovníků plodinový desátek. A tak s evangelickou svobodou jednak dokračoval na veřejné nepravosti, jednak odkrýval pokryteckou ctnost a zbožnost; a ač měl v úctě vznešenost knížat jak sotva kdo jiný, přece vždycky tak se choval, aby ani jejich choutkám nehověl, ani neposlouchal jejich nezkázněné libovůle.

Avšak pohledme, ctihodní bratři, kterak Salesius, jenž sám skýtal rozmilý vzor svatosti, také všem ukázal perem bezpečný a snadno dosažitelný vzor křesťanské dokonalosti, a jak ho viděti také v této věci následovati Pána Ježíše, který *počal činiti a učití*.⁹⁾ Jestli velmi mnoho a velice vzácných spisů, které právě v tomto smyslu vydal; z těch pak vynikají dvě nejrozšířenější knihy, z nichž jedna má nadpis *Bohumila*, druhá *Pojednání o lásce Boží*.

⁹⁾ Sk. Ap. I, 1.

Všimneme-li si první, Salesius v ní rozlišil pravou zbožnost od té, která odstrašuje duše nemírnou přísností od cvičení ve ctnostech a zeslabuje je; on však nezbavuje zbožnosti přísnosti náležité, jaké žádá křesťanská kázeň, a věnuje se všecek tomu, aby ukázal, že se dá svatost velmi dobře spojití se všemi povinnostmi a stavy občanského života, a že každý může žítí uprostřed světa a pečovati náležitě o svou spásu, jen když se nedá strhnouti a neoddá se duchu světskému. Při tom se učíme od tohoto Učitele konati to, vyjímajíc ovšem vinu, co všichni konají, a spolu, čeho mnozí nekonají; a konati to svatě s tím úmyslem, abychom se zalíbili Bohu; a pak nás učí zachovati důstojnost, již nazývá půvabnou ozdobou ctností; přirozenosti neničiti, nýbrž ji přemáhati, a pomalu s mírným úsilím vzlétati k nebi jako holubi, není-li možno způsobem orlím; to jest docházeti svatosti života obecnou cestou, nejsme-li určeni k zvláštní dokonalosti. Potom když byl vyložil vážným a obratným perem, jemně a slavnostně zpestřenými slovy a myšlenkami, jimiž doporučuje pravidla a čtenáře pro ně nemálo získává, že jest se nám zdržovati všelikého hříchu, špatných náklonností a nepotřebných škodlivých věcí, jme se vypisovati, jakými cvičeními třeba nám vzdělávati ducha a jak se spojovati s Bohem. Pak položiv tento základ, praví, že jest si nám zvoliti některou zvláštní ctnost, o níž bychom bez ustání pracovali, dokud si

jí neosvojíme; a dále mluví o jednotlivých ctnostech, o slušnosti, o počestných a hanebných rozmluvách, o dovolených a nebezpečných zábavách, o věrnosti, kterou třeba zachovati k Bohu, o povinnostech manželů, vdov a panen; konečně poučuje, kterak dovedně rozeznáváme a překonáváme nebezpečí, pokušení a léčky chťíčů, a jakým způsobem obrodíme a obnovíme svatými předsevzetími každého roku život své duše. I kéž by v té knize, nad niž současníci těch dob neviděli v tom oboru dokonalejší, dnes všichni pilně čítali, jako kdysi byla tak dlouho v rukou všech; tehdyť by zajisté po všech národech vzkvetla křesťanská zbožnost, a Církev Boží by se radovala ze společné svatosti svých dítek. Ještě větší však důležitosti a většího nad ni významu jest *Pojednání o lásce Boží*, v němž se jal psáti svatý Učitel jakousi historii Boží lásky a vypráví, jaký měla původ a jak se vyvíjela, jakož i proč počala v duších lidských chladnouti a vlašněti; pak vykládá, jak jest se nám v ní cvičiti a prospívati. Když se mu naskýtá vhodná chvíle, řeší jasně přetěžké otázky; jako o účinné milosti, o předurčení, o volání k víře; a aby řeč jeho nebyla suchá, zavlažuje ji ze svého bohatství ducha a živosti tak milým půvabem a tak libovonnou zbožností, zdobí ji tak pestrými podobenstvími, a to jednak příklady, jednak velmi vhodnými místy většinou vybranými z Písma svatého, že se zdá, jako by kniha nebyla vytryskla z je-

ho myslí, jako spíše z jeho nejvnitřnějších útrob. A dále sám používá zásad duchovního života, které byl v těchto dvou svazcích vysvětlil, k prospěchu duší jednak v denní přísluze, jednak v podivuhodných *Listech*, které napsal, a jež přizpůsobil duchovní správě Sester Navštívení, kterýžto řád jím založený dodnes velmi svědomitě žije v jeho duchu. Neboť v tomto sdružení, abychom tak řekli, dýchá a jest proniknuto mírností a lahodou všecko; má totiž tu zvláštnost, že jest otevřeno pannám a ženám, vdovám i paním jak slabým a nemocným, tak letitým, jejichžto síly už nedostačí k úsilné námaze ducha. Není tam dlouhých bdění ni dlouhého pěnění žalů, není přísné kajícínosti, ni podobného očišťování, ale poslušnost k ustanovením tak mírným a lehkým, že i řeholnice, které málo mohou, dovedou snadno všecko vyplniti, co jest jim přikázáno. Ovšem tato snadnost a příjemné konání mají býti proniknuty takovým ohněm lásky, aby způsobil, by jeptišky, chlubicí se otcem Salesiem, se plně zapřely a docela povolně poslouchaly; a hledíce si ne okázalých, ale pevných ctností, sobě samým zemřely, by živý byly Bohu. V tom pak kdož nepozná onoho zvláštního spojení lahody se silou, jakému se podivujeme u Otce zákonodárce?

Mnoho spisů Salesiových ovšem pomíjíme, ze kterých také *jeho nebeské učení jako tok vody živé zvlažující pole Církve . . . vytekl prospěšně lidu Bo-*

*žímu k spáse;*¹⁰⁾ nemůžeme však nevzpomenouti jeho knihy *Sporů*, v níž jest beze vší pochyby *plně ukázána katolická víra.*¹¹⁾ Jest dobře známo, cti-hodní bratři, v jakých dobách se vydal František na posvátnou výpravu k Chablaisům. Když totiž umlu-vili, jak vypravují kronikáři, vévoda savojský s Ber-ňany a Ženevany ke konci roku 1593 příměří, tehdy se zvláště vidělo, že nic více nepřispěje k opětnému přivedení Chablaisů do Církve, než když tam budou posláni horliví a učení kazatelé slova Božího, kteří je přesvědčí a ponenáhlu získají víře. Ale že ten, jenž první na to území vstoupil, buď nedoufaje v ná-pravu bludařů nebo ze strachu o sebe, od svatého zápasu upustil, tož Salesius, který se nabídl, jak jsme pravili, biskupu ženevskému za misionáře, vkročil v září léta 1594 pěšky, bez zásob potravin a služebnictva, nejša provázen leč svým strýcem, na bludařskou půdu, když se byl prve mnoho postil a modlil a jedině od Boha si sliboval zdar podniku. Když však se obyvatelé vyhýbali kázání, rozhodl se vyvracetí jejich bludy listy, jež psával v přestáv-kách mezi řečmi a jejichž opisy se šířily z ruky do ruky a pronikaly i mezi bludaře. Toto napísování stránek konečně znenáhla přestalo, když obyvatel-stvo už hojně přicházelo na kázání; ale listy psané rukou samého svatého Učitele a po jeho smrti roz-

¹⁰⁾ Ap. list Pia IX. dne 16. listop. 1877. // ¹¹⁾ Tmt.

ptýlené, byly za dlouho poté sebrány ve svazek a podány předchůdci Našemu Alexandru VII., jemuž se pak dostalo radosti, že ho zapsal, skončiv obřadní soud, do počtu blažených i svatých nebešťanů. Nuže v těchto *Sporech* užívá sice svatý Učitel velmi vhodně sporného způsobu i látky z dřívějších věků, jest však v hádkách vždycky svůj; a dokazuje především to, že authority v Církvi Kristově nelze si ani pomyslit, kdyby nebyla dána zákonitým ustanovením, jehož bludařští bohoslužebníci naprosto nemají; potom vyvrátiv jejich bludy o povaze Církve, vymezuje vlastní známky pravé Církve a dovozuje, že katolická Církev je ovšem má, ale reformovaná jich pohřešuje. Potom pečlivě vykládá *Pravidla víry* a ukazuje, že bludaři je znásilňují, u nás však jsou svatě zachovávána; pak přidává zvláštní pojednání, z nichž však se dochovaly jen disputace o sváto-stech a o očistci. Jest však podivuhodno, s jakou bohatě vyzbrojenou učeností a s jakým moudře spořádaným jakoby šikem důvodů útočí náš světec na nepřátele a odhaluje jejich lži a úskoky, užívaje také velmi úspěšně ironie a děláje, jako by leccos neviděl. A zdají-li se někdy jeho slova poněkud prudkými, tož přece z nich vyniká, jakž přiznávali sami protivníci, úsilná láska, pořadatelka jeho disputací; vždyť i když někdy vytýká zbloudilým jejich synům odpad od katolické víry, viděti, že nemíří jinam, leč aby si připravil cestu k horlivému

dovolávání se jejich návratu. Avšak i v té knize *Sporů* možno viděti totéž vroucí tryskání duše, téhož ducha, kterým oplývají díla napsaná od něho k pěstění zbožnosti; a jeho řeč jest tak jemná, tak duchaplná, tak přesvědčivá, že sami bludařští přísluhovatelé své přívržence napomínávali, aby se nedali zlákat ani strhnouti lichocením ženevského misionáře.

A tak, ctihodní bratři, když jsme porozjímalí něco o počínání a spisech Františka Saleského, zbývá, abychom vás povzbudili k spasnému slavení jeho třistaleté výroční památky po vašich diecesích. Neradi bychom totiž, aby se tyto slavnosti odbyly nějakou neplodnou vzpomínkou věcí minulých, nebo trvaly jen několik dní; ale přejeme si, abyste po celý tento rok až do 28. prosince, kdy on vzletěl do nebe, jak budete moci nejdůkladněji, hleděli poučovati věřící o ctnostech a naučeních toho svatého Učitele. Bude tedy předně vaší úlohou, byste tato naše slova duchovenstvu a lidu vám svěřenému oznámili a pečlivě je vysvětlili. Jest totiž předním Naším přáním, abyste znova přivedli lid k povinnosti, by každý dbal vlastního posvěcení, protože jest příliš mnoho těch, kteří buď nikdy nemyslí na věčný život, nebo vůbec o spásu své duše nedbají. Někteří totiž jsouce zabráni v pracná zaměstnání, nestarají se o nic leč o hromadění peněz a duch uboze hladoví; jiní pak oddávající se požitkům, tak

se snižují k zemi, že chuť na ty věci, které jsou nad-
smyslné, v nich slábne a mizí; jiní si konečně hledí
věcí veřejných a starají se sice o obec, ale na sebe
nepamatují. Pročež vy, ctihodní bratři, podle učení
Salesiova zmozte, ať lid pochopí, že svatost života
není nikterak zvláštním dobrodiním, jen některým
dopřaným, z něhož jsou ostatní vyloučeni, ale že
jest společným údělem všech a společnou povin-
ností; získání pak ctností jest sice pracné, ale tu
práci vyváží duchovní požitek a všeliká potěšení,
a každý jich nabude s pomocí milosti Boží, již ne-
bývá nikomu odepřeno. Hlavně však předkládejte
věřícím k následování Františkovu tichost; vždyť
pronikne-li jednou tato ctnost, která tak krásně
ukazuje a vyjadřuje dobrotu Ježíše Krista a tolik
dovede získati lidi, do duší vůbec, zdaž se neurov-
nají snadno záležitosti veřejné i soukromé? Zdaliž
netrvá s touto ctností, kterou správně nazveš vnější
ozdobou božské lásky, ve společném domácím ži-
votě jakož i v obci svrchovaný pokoj i svornost?
A zdaž pak se nedostane apoštolátu, jak mu říká-
me, kněžskému i laickému, bude-li vzorem křesťan-
ské mírnosti, nesmírné síly k nápravě lidské spo-
lečnosti? Vidíte tedy, jak mnoho záleží na tom, aby
si křesťanský lid myslí i duchem osvojil Františkův
přesvatý vzor, a jeho naučení zachovával jako ži-
votní kázeň. K dosažení pak toho jistě nesmírně
prospěje, rozšířiti co nejvíce mezi lid knihy a dílka,

o nichž jsme mluvili; neboť tyto spisy, jež se snadno chápou a příjemně přečtou, vzbudí v myslích věřících snahu o pravou a pevně založenou zbožnost; a kněží ji budou dále velmi vhodně pěstiti, když se sami dají naskrz proniknouti učením Salesiovým a osvojí si jeho přesladkou výmluvnost. O čemž se dochovalo, ctihodní bratři, že Náš předchůdce Klement VIII. už tehdy předpovídal, jak podivuhodnou moc budou míti v lidu Františkova slova a spisy. Když totiž ten velekněz poznal, uprostřed nachem vyzdobených otců a nejučenějších mužů, znalost posvátných nauk u Salesia zvoleného za biskupa, byl unesen takovým podivem, že ho s velikou láskou objal a promluvil k němu takto: *Běž, synu, a pij vodu z cisterny své a toky ze studnice své, nechť tekou studnice tvé ven a na ulicích vody své rozděl.*¹²⁾ A František opravdu tak kázával, že jeho kázání bylo všecko v *ukazování ducha a moci*; neboť nejen že čerpal z Písem a Otcův a živil se zdravou potravou bohoslovného učení, ale stával se též kouzlem lásky něžnějším a líbeznějším. Není se tedy proč diviti, že přivedl tak veliký počet bludařů nazpět do Církve a že tolik věřících, jimž byl učitelem a vůdcem, žilo po tato tři století dokonalým zřízením života.

Přejeme si však, aby se dostalo jaksi hlavního

¹²⁾ Přísl. V, 15. 16.

užitku a prospěchu z těchto slavností všem těm katolickým mužům, kteří vydávající pro lid buď časopisy nebo jiné spisy, křesťanskou moudrost osvětlují, šíří a jí hájí. Třeba totiž, aby si osvojili Františkovu disputační moc spojenou s mírností a láskou, a aby si ji zachovali. A jak si mají počínati, k tomu zjevně vybízí svatý Učitel svým vzorem: mají totiž katolické učení co nejbedlivěji studovati a podle svých sil se v něm vyznati; nemají pravdy porušovati, aniž jí zeslabovati nebo zastíratí pod záminkou, aby se vyhnuli urážce protivníků; ať si hledí pečlivě způsobu a jemnosti řeči, a myšlenky ať tak jasně vystihnou a ozdobí světlem slov, by se čtenáři z pravdy radovali; bude-li jim však na někoho útočiti, nechť umějí vyvracet bludy a stavěti se proti ničemnostem špatných lidí, ale tak, aby se ukázali spravedlivě rozhorleni a především podníceni láskou. Poněvadž však není známo z veřejného a slavnostního dokumentu Apoštolské Stolicе, že by byl dán Salesius zmíněným katolickým pisatelům za ochránce, proto My chápající se této příhodné chvíle, s jasným vědomím a po zralé úvaze z Naší apoštolské moci dáváme nebo potvrzujeme a prohlašujeme tímto okružním listem svatého Františka Saleského, biskupa ženevského a Učitele Církve, těm všem za nebeského ochránce přes jakákoliv ustanovení opačná.

Ještě pak třeba, ctihodní bratři, má-li tato slav-

nost třístého výročí býti opravdu vznešená a užitečná, aby vašim věřícím nechybělo žádných pobídek k zbožnosti; třeba, by toto skvělé světlo Církve náležitou úctou poctili, doprosili se jeho přímluvy a očistice duše od stop hříchu a občerstvíce je božskou Hostinou, zaměřili jimi mocně a líbezně k brzkému dosažení svatosti. Postarejte se tedy, aby v sídelním městě vaší důstojnosti a v jednotlivých farnostech diecese byly konány při 28. prosinci třídní nebo devítidenní pobožnosti a bylo při nich kázáno slovo Boží, neboť převelmi na tom záleží, aby byl lid pečlivě poučen o tom, co jej povznese pod Salesiovým vedením k vyšším věcem. Na vaši péči pak bude, abyste připomínali činy přesvatého biskupa ještě jinými způsoby, jež se uvidí vhodnými. Abychom pak otevřeli k dobru duši poklad posvátných darů Bohem Nám svěřený, uštědřujeme, aby ti, kdo se zbožně zúčastní zmíněných pobožností, získali každého dne odpustky 7 let a tolikéž kvadragen, a v poslední jejich den, nebo v který jiný jim bude libo, aby získali plnomocné odpustky za obyčejných podmínek. Aby však klášter Navštívení v Anneçy, kde Salesius odpočívá - před jehož ctihodným tělem jsme kdysi s neuvěřitelným potěšením sloužili Mši - a rovněž treviský, kde se chová jeho srdce, a ostatní řeholní rodiny Navštívení nepohřešovaly zvláštního projevu Naší přízně, dopřáváme, aby kdokoli v posvátné měsíční slavnosti, jež

ty řeholnice budou letos na poděkování konati, a pak kdo do 28. prosince opět jen letos jejich chrámy podle obyčeje navštíví, pokáním se očistí a eucharistickým Hodem občerství, aby takoví nabyli, když se pomodlí na Náš úmysl, rovněž plného odpuštění.

Vy pak, ctihodní bratři, úsilně povzbuzujte věřící vaší péči svěřené, aby svatého Učitele za Nás snažně prosili: neboť zalíbilo-li se Bohu, abychom se ujali v přetěžkých dobách správy jeho Církve, kéž by se šťastně stalo, s pomocí Salesiovou, který jevil neobyčejnou oddanost a úctu k Apoštolské Stolicí, a jejích práv a moci ve *Sporech* podivuhodně hájil, aby se všichni ti, kteří jsou zákonu a lásce Kristově odcizeni, na pastvy věčného života navrátili a My je v obcování a s polibkem pokoje objali. Zatím získáním nebeských darů a svědkem Naší otcovské blahovůle buď apoštolské požehnání, které vám, ctihodní bratři, a veškerému duchovenstvu i lidu vašemu s největší láskou udělujeme.

Dáno v Římě u Svatého Petra, dne 26. ledna 1923, prvního léta Našeho pontifikátu.

Papež Pius XI.

JAKÝ BÝVAL KDYSI DEN NOVOROČNÍ

Když vyvolávám své nejvzdálenější vzpomínky, vidím, jak vycházejí ze stínu Dni Novoroční bílé a zasněžené, Novoroční dni nevýslovné živoucnosti, intensity, půvabu, takové, jakých už naše nelidská doba skoro nikdy nepozná, tím jsem si jist.

Od začátku prosince žili jsme, moji bratři a já u velikém vytržení. Naše obraznost, osvobozená najednou v tomto milostivém ovzduší, příznivém dlouhým nadějím, vypalovala v našich hlavách úžasné ohňostroje. Cítilal jsem se zcela přetvořen, zanícen, rozjařen.

— Vypravuj nám příběhy, říkali mi drobní moji kamarádi. Teď všechny jsou nejkrásnější.

A já vypravoval, vymýšlel jsem s neúnavnou svižností, neutuchajícím nadšením, jak jsem obyčejně neuměl a vůbec od té doby na nic takového se nezmohl.

Městečko, v němž jsme bydleli, zúčastňovalo se celičké tohoto velkého očekávání křišťálové čistoty, v němž sebe nepatrnější slova nabývala prodloužené zvučnosti, v němž sebe menší gesta zdála se obtížena předzvěstmi.

Starší ženy pobíhaly chvátající ulicemi, kde náledí, sluncem vyleštěné, chrustělo pod kroky. Jed-

ny pokoušely se v zástěrách skryti tajemné předměty, věncoví z pestrého papíru, větvičky zimostrázu nebo prostě lesknoucí se kaštany, jež třeba několik neděl napřed zahrabati do zmrzlé půdy, než se ztopí v žaludku krůty. Jiné vbíhaly do kostela, kde rokovaly bez konce s farářem o úpravě jesliček, jejichž stavba a osoby se nikdy neměnily, jež však přes to pokaždé vyvolávaly nesnadné problémy.

Neboť než přišel oslňující První Leden, prožívali jsme vroucně Vánoce, jež se pro mne shrnovaly v hodiny před půlnoční a po ní.

Lid se shromáždil na náměstíčku před domem starostovým a pak se ubíral nikoliv k farnímu kostelu, nýbrž k staré svatyni, stojící asi hodinu od nás u samého lesa, jenž tvořil choru hlubokou a chvějnou ozvěnu jako resonanční bednění varhan.

Šli jsme zvolna až k němu po kamenitých stezkách, místy zalehlých závějemi prašného sněhu, jež smetal vítr a v němž se váleli psi s radostným hafáním. V čele průvodu šli muži, ozbrojeni loveckými puškami, asi na památku doby, kdy krajem se potulovali ještě vlci, zatím co jiní po boku řady mávali velkými rudými svítilnami. Provázel nás kněz se dvěma ministranty, kteří bez ustání zmítali svými zvonky a to rukama, zpuchlýma od oznobenin, udýchaně vypravující, že basiliku, založenou svatou Radegundou, navštívila prý krát-

ce před svou smrtí královna Brunhilda, a na mne pak při mši dotíraly představy její popravы, jak to líčila moje učebnice dějepisu: viděl jsem ty ržající koně, a vlající kštici, za niž byli pak uvázáni a hnáni ve větru po planině.

Potom svíce pozhasínány, zelené jedle opuštěny, požehnány rohlíčky, které pekař přivezl na ručním vozíku, vrzajícím v sněhu ... Již svítalo k naději na druhou slavnost ještě pohnutlivější pro nás děti, dychtivé nakupiti léta za sebe a vystoupiti na rostoucí hromadu nových letopočtů.

A toho dne první úsvit nebe táhl nás ze světnic. Odříkali jsme svá novoroční přání, vrhli jsme se k oknům, abychom zjistili, zda se počasí nezměnilo, a místo na počasí utkvěly naše pohledy na lidech, objímajících se na ulici s hlasitým smíchem a velkými gesty.

Od osmé hodiny začali se trousiti koledníci a chudí.

— Požehnej Pán Bůh, říkávali, držíce své dřeváky v ruce. A ihned dodávali: A nám taky ať požehná.

Pak házeli přehoušlí sníh do velkého džberu, schválně tu postaveného, sníh roztál a z té vody se potom dělala polévka, neboť se nesmělo pohrdati »darem« chudých.

Potom přibíhali přátelé, v svátečním vystrojení, hrdí, že vás předešli:

— Vloni jste nás navštívili, tak volali, letos zase my oplatíme vám návštěvu. A museli jsme přijati hrubý koláč, na němž byl napsán hrozinkami a jinými drobnými plody nový letopočet.

Ale co nás děti zvláště vábilo, byly tradiční »karbonády«, a nejvíce ta, k níž jsme byli pozváni, určená jako ostatní na prvního ledna, kdy odevšad divoce ječela zabíjená prasata.

Ta naše odbývala se skoro vždy na konci vesnice, za mostem nad zamrzlou řekou, v domě většího hospodáře, jenž toho dne bral si kazajku z hrubé lněné látky s krátkými šosy. Všichni jeho domácí čekali netrpělivě, až výroční prase bude zapíchnuto, neboť zásoby roku právě dokonavšího byly vyčerpány: jen poslední jelitko viselo u hnědých trámů kuchyňského stropu, a toho se nesměl nikdo dotknout, aby se neřeklo, že se už muselo k uzenáři, což by veliká čest nebyla. Na prahu, do běla vydrhnutém, přivítala nás obřadně hospodyň, přejíc nám šťastný nový rok. Konečně, když schrupli jsme nějakou tu křehutinu, oběť tohoto dne byla přivedena. Ocas mu zdobila červená stužka. Prase se vzpíralo a ježilo, než přece dosmýkali se s ním až před prohloubený stůl, jenž stál na ulici přede dveřmi.

Chopilo se ho osm sousedů, a ač se jim několikrát vítězně vysmeklo, dostali je, stále iečící, do řádné polohy. Přiblížil se vážně, obřadně hospo-

dář s dlouhým nožem, včera nabroušeným, a když jej podržel před očima, aby zjistil, zda nemá »jehlu«, prořízl pečlivě třesoucí se hrdlo zvířete. Brzy dořičelo, až v chrapotu zmlklo. Babička poklekla ke střezu na ztvrdlý sníh a hůlkou míchala v něm vyteklou krev. Přinášely se pak hrnce vroucí vody, a všichni, muži, ženy i děti s chvátáním jako netrpělivá smečka drhnuli hedvábitou kůží, jež za chvíli rychle zrůžověla. Z troků vystupovala hustá pára do ledového vzduchu. Celá dlouhá ulice zahalila se v bílý oblak. Kdyby se byl na to díval někdo z dávných věků z větší dálky, byl by řekl, že se tu koná nějaká oběť, zavedená praotci.

A teď začaly radovánky. Často zmizelo čtvrt prasete na tyto hody Novoročního dne. Sotva udělali jelita, hned šla s hrnci do pece, a po jednom pak vytahována, jakoby bylo třeba každého dobrotu zvlášť oceniti, kouřící a tu a tam puklá, ocitala se na talířích. Podle obřadu i psům bylo dáno jejich sousto slaniny hned od kůže. Hospodář se pak zbožně pokřižoval, aby po celý rok, jenž má dvanáct dlouhých měsíců, bylo maso zdravé a aby ho bylo hojnost. Dosti často přišel i pan farář v rochetě, nasadil si štolu, a požehnal hovádko na břiše.

Takto nasyceni zapadli jsme do večera, neboť v tu dobu soumrak se snášel již ke třetí hodině na krajinu. Putovali jsme až k mlýnu, jenž toho

dne neklapal, abychom viděli, jak mlynář, jenž byl také kraje toho čarodějem, bude zasvěcovati »chudé duchem« do svého umění. Ostatně tento zamoučňený muž neměl již dávno žádného úspěchu se svým čarováním. Jednou zachránil jednoho z našich psů, jehož uštkla zmije do čenichu, a kterého otec již se strožil dáti pohodnému; mlynář ho »zaříkával« dělaje nad zraněním magnetické tahy svýma hubenýma a jemnýma rukama, v nichž byl napřed rozetřel jednu ze svých bylinek.

A právě tyhle bylinky, podle jeho výrazu, dnes »oživoval«.

— Je to zatrolená věc, říkal. Vybral jsem je všechny co nejúčinnější; a přece jsou ještě jako mrtvé. Není v nich »síly«, a kdybych nad nimi neříkal v první den roku příslušná slova, neměly by účinku. Loňské jsou zcela bezcenné. Fluid z nich vyšel s posledním dnem roku.

Když byl takto zahájil slavnost ritu, který se strožil vykonati, přinesl své skleněné nádobky, a nad zpola již uschlými lístky zaříkával tajemnými slovy, o nichž pan farář více než jedenkrát vyslovil se velmi nepříznivě, dodávaje obyčejně, že už to dále trpěti nebude.

Býval jsem, pravda, málokdy až do konce přítomen všem posuňkům kouzelníkovým, neboť jsem chvátal domů, a tak jsem se obyčejně nedověděl, co by byl vesnický náš vidoucí vyčetl z mé tváře.

Slepec začínal opravdu své obvyklé čarování trochu poděsně se svými ohromnými brýlemi, hrozně vypuklými, jež skrývaly úplně jeho zmrzačené oči. Zastaviv se před každým z nás, udeřil nejprve svou holí o prkna, aby poznal, jak tvrdil, zda věštba bude příznivá nebo nepříznivá podle ozvučného chvění podlahy. Potom přejížděl svýma vrásčitýma rukama po rysech obličeje, prodlévaje zvláště na bradě a na skráních.

— Celý tvůj život odhadnu, maličký, říkával. Neboť léta, vidíš, jsou jako zrnka růžence: jeden rok plodí druhý, a čím jednou budeš, tím už začínáš býti za těchto dvanáctero měsíců, jež se před tebou otvírají.

Jednou, vzpomínám si — bylo mi asi dvanáct let — když před tím dlouho hladil mi čelo žhoucí pohnutím, prohlásil mi s bizarní rozechvěností.

— Ty budeš králem, jestli . . .

Budeš básníkem, jestli . . .

Ke všemu míval vždy toto záhadné *jestli*, zavěšené jako závoj před můj osud, takže vlastně nikdy jsem se nemohl dovědět, co budu. A odcházival ode mne mrzut, že se mu budoucnost tak nenadále vzepřela.

Jenom si vzpomínám, že další večer ubíhal dřímavě v jizbě pěkně teplé, kde dědoušci a babičky vyvolávali ze svých pamětí místní legendy. My děti jsme zachovaly mlčení, byli jsme ostatně zna-

veni běháním v studeném vzduchu a ta budoucnost nám přece taky trochu lehla na mysl.

Pozvolna plameny v krbu pohasínaly, a jen řevavé uhlí dlouho ještě svítilo do tmy. Venku fičel vítr, hučel v chvojí stromů sousední zahrady. Toho večera modlili jsme se mnohem vroucněji než obvykle. Moje matka klečíc mezi námi se sepjatýma rukama, zaklínala příští neviditelná nebezpečí. Odpovídali jsme pozorněji, ne tak mechanicky jako jindy, na prosby litanií k nejsvětější Panně, znamenali jsme se uctivěji křížem na čele, na ústech a na prsou.

Potom ohniště bylo přikryto popelem a následoval dlouhý spánek, zalidněný sny, pod koulemi jmelí, jež se houpaly na dva palce od našeho čela . . .

Prvního ledna z dřívějška, napsal jsem na začátku. Chtěl jsem říci: První den lednový před čtvrt stoletím.

Pierre LAFUE
Z franč. J. F.

Raoul Ponchon :

CIVILISACE

Předmluva k „Múze v hospodě“.

*Popřít to nelze (co jen času
stálo mě to a mutace),
že jenom z bujných hodokvasů
vzešla nám Civilisace.*

*Když našich dobrých předků vlohy
tajemství mnohá odkryly,
tajemství vína, obilí,
tu stvořili si polní bohy,
a těm, jež nejvíc vzývali,
Ceres a Bacchus říkali...*

*V tom první náboženství mělo
svůj počátek. A řekl bych,
že se v čas onen nevědělo,
co ještě bude nepravých.*

*Jen k lovu byli muži, vida,
a ženy jako nižší třída*

kuchtily, jak už rozum dá,
smím-li tak říci ... po doma.
A když muž potkal dívku zdejší,
jež byla trochu zkušenější
v přípravách vonné pečeně,
tu za sebe šli jednadvě
a po dvoření velmi krátkém.
Odtud je to, co zovem sňatkem.

Neměli na tom časem dost,
tak rostla jejich důvtipnost,
by víno svěží uchovali,
sklep vynášli - a to je věc,
hned na to kuchyni a pec,
to všechno ještě dnes je chváli.
O tom, že v posteli lze spát,
nemohlo se jim ani zdát.
V tom zlatém věku, přátelé mí,
spalo se jen na holé zemi.

Takto - kdo popřít chce to z vás? -
sklep s kuchyní se měli včas
zasloužit o Architekturu.
Vzdělanost pak je vedla vzbůru

a vytržení při hodech
vznik dalo zpěvu, výmluvnosti,
tanci a sladké básnivosti –
a umění je jako dech
oválo a již prsty hbité
okouzlené a jako v snách
jíl hnětly v tvary dosud skryté
jen v plodech nebo v květinách.
Na víno číše robili si
a na pečení masa misky,
barvu jim dali v plameni...
Tak vznikla krásná Umění.
A když hodina stolování
krásnější byla nad vše zdání,
by věděli, kdy mají vstát,
počali hvězdy studovat,
běh jejich, hvězdnou harmonii
Toť základ pro Astronomii.
Když znudilo je totéž jíst,
tu rozlétli se z teplých hnízd
a navštívili cizí kmeny,
aby si mohli zpestřit menu,
a křižující Oceán
poznali zemi ze všech stran.

Pak s nimi v cizích metropolích
vyměňovala různá spřež
všechno, co žali na svých polích,
a zvířata a ženy též.
Odtud jsou cesty námořnictví,
obchody, krach a podloudnictví,
mezinárodní důvody
a vztahy mezi národy
a peníze a vklady v bance,
průmysl, vědy, aliance
a války, tak rok od roku.
Potřebujeme je k pokroku.
Na konec přišla kocovina
(jestli ne, ať mě trefí šlak):
Porucha trávení a pak
nic jiného než *Medicina*.

Přeložil František HRUBÍN.

Vladimír Vokolek

DŽBÁN A HLÍNA

(Vojmírovi)

*Podroben zkoušce drsným srpnem,
schnu jako hlína v režném džbánu :
vykroužen v slovo v rodě trpném,
krev vypaluje skrytou ránu.*

*A bolest ještě hloub ji dlabe,
až vypátrá, co slzy bojí ,
když odkryla kaz duše slabé,
žhne, abych přiznal křehkost svoji.*

*Pláč beznadějí vysušila,
když prozkoumala dno mé smrti,
a nepravost mou vytušila,
Tvé ruce v střepy zas mě drtí . .*

Z úst zela nemá rozsedlina,
v prach rozpadlo se moje slovo ;
rud žilobitím puká hlína,
zem trhá srdce hrnčířovo :

„Byl dešťů čas, kdy se tvář země poddá,
až její skrytou lítost vyzví —
čas sucha žal, ježž obnažila voda,
vypálí do zardění jízvy.

Slzami smáčels, co má ruka hnětla ?
Tvar potom odpouští své hmotě —
Hle, jabloň : v rudé plody neodkvetla ?
Zemři do zrání o samotě . . .“

A dech Tvůj tloukl křídly mého tepu,
pták v ohni břichů uvězněný,
já k pokání vstal ze svých střepů,
popelům předků promísený.

Ve mně prst nemá, neúrodná,
Tvůj úhor nepodajný pluhu,
v smír prohnětená, džbánu hodna,
odevzdává se vůli kruhu.

V něm ruka Tvá jak rozbřesk jitra
své prsty v temnou hlínu vtírá
a jako zloděj krade z nitra
blas úzkosti, jež hrdlo svírá.

Samota sálá drsným žárem,
až zrudne džbán a tvar svůj dozná.
Zda nepopraská zase svárem
ve mně ta prokletá prst rodná ...

Zajedno jsem teď s horkým srpnem,
smířen jak hlína v rudém džbánu :
vykroužen v slovo v rodě trpném,
krev vypálila nahou ránu.

NA ZPUCHŘELÉ HOUSLE

Pěšiny napnuté
na zpuchřelé housle
suchého kraje.

Do kroku osamělého
stin smýká na cestu
skřípavou lítost.

Pro sebe strom a list
a lesy rozladěné,
a pole rozklížená.

Vedro však pěšiny napíná,
stále výš stoupá hlas kraje,
sráží se v ladičku deště —

Boží muka na rozcestí :
cesta křížem zvedá
nízký hlas své země.

Cesta ke hřbitovu :
mrtvé prsty hraji
polohy krokům vdovy.

A země tlumí v sobě
rozeschlá lita řek.
Praskají teskně v blesku.

KÁMEN V ŘECE

Žár slunce vydřel řeku na dno,
běda, kdo na mne vzpomene!
Milovat obraz bylo snadno,
opadal z tváře kamenné...

Věděly o ní plné břehy,
jak skutečná je, svobodná?
Omlet ji chtěly vlnou něhy,
aby byla jen podobná.

Věděly jak jsem sám a cizí,
zryt nedůvěrou drsných skal?
O skrytých žilách rudy ryzí,
v nichž stesk mě tvrdě prorůstal?

Z potulných rodů morén zrozen,
ledy mě zemí smýkaly,
když v řekách byl jsem osvobozen,
po horách rudy stýskaly.

Ode mne bludný kruh se čeril,
jak v něm bych obcházel svůj pád —
Vryp zklamání mou tvrdost měřil,
démantem věrné lásky snad ?

Kruh vzdaloval mne o mou tíhu,
čím hloub propadal jsem se k vám —
Nejprudší proud jen zbrousil rýhu,
znamení pro kamenný chrám ?

Čím hloub jsem kalným vodám věřil,
břeh sved je, řekám nevěrný —
Vryp zklamání mou tvrdost měřil,
bych nezklamal sloup opěrný . . ?

Než ruce zdvihnou mne a dlátem
mi vnutí pravý úhel bran,
sním o dělníku nenajatém,
do jeho vůle odevzdán.

Než ruce zváží spravedlivě
můj ponor pro loď chrámovou,
o věži snít mám trpělivě,
či v ruce vnutit tíhu svou ?

JAKOB baron UEXKÜLL
KOUZLO GOTICKÉHO
OKOLNÍHO SVĚTA

LUISE VON SCHWERIN.

*V dědově starém sadě
paprsky slunce si hrají.
Na zšedlé drolicí se zdi
ušlechtilé víno a broskve zrají.*

*Tiché a rytmické pleskoty
stříbrných paprsků vřídla,
vypráví ještě dnes pohádku
dětství — Došuměla křídla.*

*Sloupovi v zeleném mechu
a na něm stopy prchlých časů sní
výstrahou němou jsou naplněny
— hodiny rzivé, sluneční.*

*V tichu — dva bledí motýli
se nad besídkou mihotavě honí.
Sad resedou a pozdní růží
kadidlem omamným jen voní.*

Mír hluboký tu vládne
a místo posvátné pokojem plní,
tak jako by v něm bylo zakopáno
života bouřné utrpení.

Pokoji požehnaný
drahých a rodných lích,
až chvíle loučení se zjeví
na ploše hodin slunečních,

až pokynutím věčné vůle
ztisněné srdce naše zaplesá,
pak neodepři duši doprovod
i člověku, jenž v mysli poklesá.

Zatím co v melodickém kolotu tónů předná-
šela vlastní verše, přejížděly chlácholivě její
výrazné ruce po číselníku slunečních hodin pro-
hřátých podzimním slunkem.

Jako okouzlen — naslouchaje jejím slovům —
ztápěl se sad v zlatých svítech slunného odpo-
ledne. Obklopená světlem a vůní zde stála její
neveliká, v letní běl oděná postava, tak půvab-
ná a plně ztvárněná, že se zdála téměř vysokou.
Vskutku, byla krásná s tímto obličejem ušlech-
tilým a s vlasy prošedivělými. Nebyla to však
její krása, která tak zapůsobila, nýbrž naprostý
souzvuk ducha a těla, jímž se projevují jen vy-
volení lidé.

Pravil jsem jí: »Tvoje myšlenky krouží s velkou láskou kolem smrti«.

»Ano«, odvětila, »musím stále přemýšlet o tom, jak jemně jest spředená smrt se životem. Zadí-váme-li se na tyto sluneční hodiny s jejich pu-tujícím stínem, tu nám připomínají živoucí by-tost, která nám vypráví věčnou pohádku o prch-lých časech, jež nikdo za všechny poklady na světě nepřinutí ke klidu.

Co se však stane s těmito slunečními hodinami když nyní odejdeme? Ještě sice putuje stín je-jich rafijí tak jako musí putovati stín každé vět-ve stromu, ale čas nám již neukazuje. Tehdy jsou sluneční hodiny mrtvé. Dost možná, že se probudí, když usedne na jejich rafije motýl. Pak se ale probudí v nějakém jiném světě, v němž čas už neukáží — o tomto čase nepotřebují leh-cí poslové květin ničeho věděti. Pak slouží slu-neční hodiny jen za odpočívadlo jejich něžným tílkům.

A jak se to má s námi lidmi, když nás zastihne pohled plný lásky nebo nenávisti — což nejsme také zcela proměnění?»

»Nejsme však mrtví«, namítl jsem, »i kdyby nás ani jeden jediný pohled nezastihl. Náš mozek myslí dále.«

»Mozek, můj drahý zeti«, pravila s úsměvem hraběnka, »nemyslí vůbec. To bys měl přece jako přírodní badatel věděti. Mysleti může jen náš duch«.

»Co však činí mozek podle tvého náhledu?«
S lehkým pohybem ruky ukázala na silnici, která ubíhala těsně podél sadu, a od níž jsme byli odděleni jen lehkým mřížovým plotu: »Tak jako cesta uchovává stopy kolemjdoucích, tak uchovává mozek stopy putujících myšlenek.

Nikdy jsem o tom nepochybovala, kdykoliv jsem seděla u křídla a měla jsem před sebou svazek not. Když se mé ruce dotýkaly klávesů, tehdy se stávaly noty stopami velkých mistrů, které jsem sledovala. Je to obdivuhodné sledovatí kroky, které již dávno dozněly, které však v notovém svazku jsou pevně uchovány. Rozeznám na první pohled v rytmu jejich stop, zda touto cestou kráčel Mozart nebo Beethoven.

Tak tomu bude i v mozku; naše myšlenky poznají na stopách, které dosud unikaly jejich mikroskopu, známé cesty, po nichž pak s lehkostí putují. Má-li se jíti po nových cestách, vyžaduje to vždy úsilí.«

»A po smrti?« otázal jsem se.

»Pak jsou ovšem tyto myšlenkové stopy zahlazené. Pak ale putujeme po stezkách Božích k jeho tajemstvím a velebnostem. A Bůh nám zajisté ukáže tu nejsprávnější z cest.

Kolik však stop, které již nikdy nebudeme moci nalézt, bylo za našeho života již zaváto a kolik jich odumřelo.«

Kráčeli jsme zahradní stezkou a tu k nám do-

padlo s tlumeným úderem jablko. Sebral jsem je; bylo to jedno z těch do ruda ožehnutých gra-vensteinských jablek, která jsou tak šťavnatá a plná nádherného aromatu, když dozrají.

»Jak je to krásné«, pravil jsem, »když se zralý plod odpoutá od stromu. Tehdy se naplní jeho čas a my věříme v harmonii světa. Kolik však plodů spadne předčasně a kolik poupat květů, jež naše noha zašlápla, nalézáme po cestách.«

»Veliký zahradník«, odpověděla má průvodkyně, »nesbírám jen ovoce, které uschraňuje na slámě potud, pokud nejsou snědena, tak jak to činíme my lidé. Sbírám poupata, květy, zelené i zralé ovoce, aby jeho nebeská zahrada oplývala bohatstvím.«

»Vždyť je přece nesmírné množství ohyzdných pláňat, o něž pečuje s nemenší starostí.«

»Nemůžeme se nikterak přítí o chuti a nejméně pak o chuti Boží«, odpověděla, doprovázejíc odpověď úsměvem.

Pak zaskřípala stará, železná zahradní vrata a ze stínu zdi porostlé břečťanem vystoupila mladá, spanilá postava, oděná v touž běl: »Kde jen vezíte?« ozval se radostný hlas. »Nonna již čeká. Zavání to již nádherně po kávě a čerstvém pečivu.«

»Jdeme již«, zvolala má průvodkyně a spěchala napřed svými rytmickými kroky, které jsme tak často připodobňovali chůzi konipáska.

Když jsem ji v myšlenkách sledoval, přemýšlel jsem, jak okouzlující svět si vybudoval tento skvělý duch.

JINÝ OBRAZ.

U vysokého, gotického, arkýřového okna šedého záměčku Friedelhausenu, který se půvabně zvedal z potemnělých jedlí na strmém břehu Lahny, stály dvě ženy a pohlížely ven do sněhové metelice, která jim zastírala výhled do širokého údolí. Tučné a bílé vločky opožděné březnové vánice se snášely zvolna na široce rozložené větve jedlí.

Hrdá bourbonská tvář markýzy de Tallenay se zachmuřovala. »Toť lidský život«, pravila, »sněhová vločka zavátá kamsi větrem osudu, která za jitra pod dotekem smrti roztává kdesi v nicotě.«

Po jemných a vznešených rysech zámecké paní přelétl lehounký svit. Pozvedla obličej k přítelkyni postavou větší a pravila: »Proč se díváte stále jen dolů, abyste sledovala sněhové vločky? Popatřte přece jen nahoru a otažte se, z čeho sněhové vločky vznikají?«

»Z nicoty do nicoty«, poznamenala hořce markýza.

»Z dlaně Boží do Boží dlaně«, odvětil jí tichounce vzrušený hlas.

»C'est la même chose«, řekla umíněně Francouzka.

»Dost možná, že máte pravdu.« A slova zámecké paní zněla, jako by se chtěla vlichotiti. »Ale jakou obdivuhodnou podstatou musí být tato nicota, z níž všechno vzniká, a v níž všechno opět zaniká. Dnes to jsou sněhové vločky, zítra jarní květiny a s nimi zároveň my lidé.«

»Vy hovoříte o nicotě a míníte Boha.«

»Když všechny naše myšlenky ponoříme hluboko do nicoty, pak jsme Bohu nejblíže, praví mystikové.«

»Ach, mystikové — nenávidím mystiky. Jsou nepřátelé zřetelnosti, logiky, přírodních zákonů«, rozhorlila se markýza.

»Byly snad přírodní zákony vynalezeny lidmi jen proto, aby popřely divy přírody, které nemohl jejich ubohý mozek pochopit? A není logika podobná schodům, které vedou z pravdy stále jen do sklepa všedních myšlenek, nikdy však z něho nahoru. A není-li čistota pravdy, která obšťastňuje náš rozum, stále jen nesmyslností, zatím co naše mysl jest uschopněna smysl pochopit?«

»Ach, c'est trop fort. Jen čistota rozumu nám odhalila velikou pravdu, že nikoliv slunce řízé Bohem obíhá na báni nebeské, nýbrž že země ve volném prostoru se točí kolem slunce.«

»To jsou všechno chlapské přízraky«, zasmála

se zámecká paní, »jen se podívejte ven.« Sněhová vánice ustala a v plápolavé kráse zapadalo slunce na obzoru.

»Toť jen klamání smyslů. U nás ve Francii se již učí ve škole malé děti poznávati na modelu, jak se to v pravdě má. Postaví doprostřed svíčku jako slunce a pomocí kličky můžeme kulatou zemí točiti kolem slunce; země se zároveň docela rychle otáčí kolem své osy. To vysvětluje všechno.«

»Ano«, pravila hraběnka, »mnohdy se k tomu ještě přidává malý měsíc, který se jako blázen motá kolem země. Myslíte ale doopravdy, že tímto směšným přístrojem se objasní podstata světa? Ano, kdyby tak svět sám byl jen strojem. Ale on jím není.

Hovoříte o klamání smyslů, ale klamete se o smyslu. Věříte skutečně, že Bůh, jen aby klamal lidstvo, každému z nás propůjčil své nebe, na němž slunce, měsíc a hvězdy plují v tak úžasné harmonii, že stále a stále přitahují naše srdce do výše k věčné pravdě, takže Bůh v této harmonii i k nám hovoří?«

»Nevěřím v Boha«, odvětila úsečně markýza.

»To znamená, že nechcete věřit v smysl světa« a opět zazářil jasný svit v očích hraběnky. »Jste však žena a cítíte ve svém srdci velmi dobře, že všechno musí mít svůj smysl. Přenechte to tedy mužům, aby sestupovali po schodech lo-

giky až k nesmyslnosti. Muži se prohánějí vždy jen na periferii a shromažďují bezcenné oblázky, které prohlašují za nepochopitelné události. My ženy však stojíme středu mnohem blíže. Neznáme sice více než muži, za to však poznáváme lépe.«

»S Vámi se člověk nemůže přiti«, poznamenala markýza. »Krása Vašeho světa okouzlí sama protivníka. V podstatě si vyprošují touž krásu jako Vy.«

TŘETÍ OBRAZ.

Nádherná a lahodná letní noc se snášela na Friedelhausen. Frostorný altán s kamenným brněním propleteným závity se již koupal v temnotách. Tu se otevřelo křídlo hrotitých dveří a estonský sluha Mart přinášel slavnostně s nepohnutými rysy svíčky, jež větrem nezhasínají, aby je umístil v přesně odměřené vzdálenosti na veliký stůl, který stál na jedné straně altánu, zatím co prázdný prostor zaujímaly pohodlné proutěné židle.

Večerní společnost se vyhrnula ven, aby se nadýchala balsamického vzduchu, který proudil z jedlového lesa a který se odevšad tlačil na šedý gotický zámek.

Doprovázel jsem k jednomu z pohodlných lehátek téměř osmdesátiletou hraběnkou Schulenbur-

govou, která svým jemně ušlechtilým způsobem připomínala dámy osmnáctého století. Má tchyně, která jako domácí paní byla ke všem hostům pozorná, pomáhala staré dámě upravovati pod zády podušky. Při tom jsme stále žvatlali.

»Máte úplnou pravdu, hraběnko«, pravil jsem, »že musíme velmi přísně rozlišovati motivy od důvodů, nebo jak bychom mohli také říci, pohnutky od dokladů.«

»Doklady měl na zřeteli Shakespeare, když pravil: — Důvody jsou lacinější než ostružiny —« přitakala hraběnka.

Má tchyně, která v bílé večerní toaletě s jemným čepečkem vdovím se podobala panující kněžně, nakousla thema a obrátila se k svému spolustolovníku: »Vidíte, milý příteli, proto mě debaty říšského sněmu, o nichž jste hovořil, vůbec nezajímají. Jsou to vždycky jen doklady, které bývají se všech stran předkládány — kde však zůstávají pohnutky?«

Oslovený s moudrou napoleonskou tváří byl Karl von der Heydt, bankéř a básník v jedné osobě: »Myslím, vážená hraběnko, že bychom sotva ve sněmovně vystačili s pohnutkami. V bavorské panské sněmovně dala vláda přijati zákon, podle něhož nesměli páni říští radové bez odůvodnění odmítnouti návrhy ministerstva. Když potom při jedné příležitosti byla pá-

nům předložena osnova zákona, která jim nešla k duhu, povstal hrabě Preysing a pravil: »Já návrh odmítám.« — »Podle zákona jste povinen, vážený hrabě, Vaše odmítnutí odůvodniti«, poznamenal ministr. — »Já nechci« — řekl Preysing. — »To však není žádné odůvodnění, pane hrabě.« — »Když hrabě Konrad Preysing nechce, pak je to dostatečný důvod« byla vzdorná odpověď.

»Z toho poznáte«, končil von der Heydt, »že s pouhými pohnutkami je každá parlamentní diskuse nemožná.«

»A přece«, vpadl jsem do toho, »může příležitostně jednoduchá pohnutka pronikavě zapůsobiti. Když na počátku nepokojů v Livonsku se lotyšské revoluční komité obrátilo o přispění na Německé rytířstvo, které pod ruskými vládními nařízeními těžce úpělo, povstal zemský maršál baron Meyendorff a pravil: »Pánové, to se nesluší.« Na to byl návrh jednohlasně zamítnut.«

»Je však stále ještě rozdíl v tom«, odvětil von der Heydt, »řekneme-li: Nehodí se to, nebo řekneme-li: Mně se to nehodí. Tam, kde chceme apelovati na přesvědčení celého sněmu, tam nepotřebujeme mnoha slov, ale své osobní a zvláštní mínění musíme dovést odůvodniti, protože jinak by bylo vzájemné dorozumění vyloučeno.«

»Připouštím«, pravila domácí paní, »že si hrabě Preysing učinil věc poněkud pohodlnou, ale co by se tím bylo získalo, kdyby se byl skryl za pohnutku, kterou odkudsi zdaleka přinesl. Můj otec býval dlouho říšským poslancem a z této doby jsem si zachovala názor, že celá sněmovna budí jen zájem o stát, kdežto my ženy se zajímáme o národ. V potřebách národa tkví právě pohrnutky našeho zájmu a ty nepřicházejí ve sněmovně na denní pořádek.«

To bylo signálem pro okolo stojící, aby se živě zúčastnili debaty o státu a národu, když tu markýza de Tallenay, plná temperamentu prohlásila, že stát je korupční a ohavná záležitost a že krásným je jen národ.

To pohnulo domácí paní, aby zamluvila stále vzrušenější debatu, a proto se obrátila na malého, tichého muže s úzkým obličejem, plavým svislým knírem a řídkými valousy, který na ni hleděl svýma velkýma, modrýma a zasněnými očima: »Co je vpravdě krásné?« Byla to autorita, na níž řídila otázku, neboť dotázaný nebyl nikdo menší než básník Rainer Maria Rilke.

»Krása se podobá motýlu, který má zalíbení v určitých věcech, na něž si sedá a tak se stávají krásnými«, byla odpověď básníkova. Tuto poněkud vyhýbavou odpověď objasňovala majitelka zámku: »Vy tím zajisté míníte, že krása propůjčuje věcem krásný styl. A dost možná, že

každý stil je v podstatě krásný.«

Toto vysvětlení však bylo hraběnkou Schulenburgovou vzato v pochybnost; jelikož se pojem stylu vztahuje vždy na větší počet věcí, nemohly by potom existovati krásné věci v jednotlivosti. »Tak to nemíním. Stil je měřítko, které přenášíme na věci a jsme-li básníky, vkládáme je do věcí, abychom je utvářeli — a to činíte v první řadě Vy, milý mistře.«

»Pak bych byl sám motýlem«, usmál se Rilke.

»Tím také jste«, zvolala hraběnka Schulenburgová, »a nyní, milá paní Rilke, nám prosím ukažte bustu Vašeho chotě, motýla, na níž jste dnes pracovala.«

Clara Rilke se zvedla a přinesla malou a zdařilou nápodobu svého chotě z hlíny, která znovu přesvědčivě podávala zasněný sklon jeho hlavy.

Zatím, co se všichni tlačili kolem stolu, aby obdivovali malé mistrovské dílo, které v pohybech světél nabývalo vždy nových tvarů — objevila se, orámovaná gotickým obloukem dveří, štíhlá postava dcery domů, Gudrun. Černé krajky splývaly po bílých pažích, z obnažených ramen se pozvídala radostná a vítězstvím ubezpečená hlavinka, která byla tak podobná matce, jako volná variace na totéž thema.

»Nepřicházím trochu pozdě?« otázala se. —

»Nikoliv«, pokynul jí Rilke, »nezačneme přece

bez něžně starostlivé maminky. Malá slečna spí?»

»Sní.«

»Utváří látku, z níž vznikne její život«, byla Rilkeova odpověď.

Nyní byla světla dána k sobě. Rilke zasedl ke stolu a počal předčítati z právě dokončené, ale dosud neuveřejněné »Knihy hodinek«:

*Kde prodlevá as boháč, který časem
v své velké cbudobě tak zmohutněl,
že na tržišti v šat se ani neoděl
a bosky krácel před biskupským jasem?
Ten ze všech nejvroucnější, tolik milovaný,
jak svěží rok přicházel a tak žil,
slavíků tvých, ó bratr hnědý, rozzpíváný,
v něm libá pohoda a zázrak vyželaný
se nadšeně po zemi rozhostil.*

Zatím co verše naplněné nesmrtelnou krásou a přednášené ztichle šelestným hlasem se vznášely kolem mých uší, byl jsem jat pocitem, že právě nyní se naplnilo přání, které dlouho dřímalo v snách. A tehdy jsem to poznal: vždycky jsem si přával, abych mohl prodlévati na dvoře Eleonory Este v době, kdy jí Tasso předčítával svůj »Osvobozený Jerusalelem«.

Za dávnou a dávnou dobu se konečně sen vyplnil. Tak jsem tu seděl a naslouchal veršům

básníka, které se projevovaly touž dokonalostí jako verše Tassovy. Také zde přednášel básník své dílo dvěma ženám, které se rovnaly rodem oběma Eleonorám. Zde jako tam se shromáždili rozumní mužové a roztomilé ženy, aby s hlubokým pochopením přijali krásu básnictví.

To, co jsem viděl a slyšel, daleko od hlučícího světa zahalen v plášť noci, bylo vyzvednuto ze světa banální skutečnosti a přeneseno v sen krásy.

Měsíc se zvolna vyhoupl na vrcholky potemnělých jedlí a zalil altán svým stříbrným svitem. Stín prolamovaného brlení vrhal na zem kouzelná znaménka písmen. Zbožně naslouchající společnost se náhle ponořila do světla. Tu se mezi nimi pozvedla bílá postava Eleonory Este a ušlechtilou tvář obrátila do výše, takže v jejích očích se odrazil lesk nebe.

Rázem a jakoby hmatatelně přede mnou vystal okolní svět obdivované ženy. Nyní jsem pochopil, co tím chtěla říci: Krása jest stil. Její okolní svět měl vznosný stil gotického dómu. Z bohatého a pestrého pozorování, které jí skýtal denní život, vyrůstaly v čistých liniích gotické sloupy visí, na nichž se vznášely moudré myšlenky jako gotické kružby do výšin. Ve výšinách pak se sloupoví dómu spájelo v lahodnou harmonii přečistého hvězdného nebe.

V tomto vznešeném dómu, v němž gotika a ro-

mantika prodlévala v podivuhodně jednotě, přebývala. To byl její svět, z něhož bylo vyobcováno každé nečisté slovo, které bylo pocíťováno jako falešný zvuk.

Jaký vhodný rámec tvořil k jejímu dennímu životu malý zámek Friedelhausen stavěný ve stylu Schwindovy gotiky se svými jemně štíhlými věžičkami a rozlehlými klenbami oken. V něm si pořídila pracovnu, která byla odleskem její osobnosti. Na velkém, dubovém psacím stole stála stará nebeská koule. Těžké svazky vázané do vepřovice okrašlovaly stěny. Vysokým klenutým oknem prosakovalo světlo a barva ze zamilovaného údolí Lahny. Tak se vytvářela poetická nálada, kterou potřebovala k své práci, když bílý husí brk, vedený jistotnou rukou, vtiskoval velkými, přímými a gotickými písmeny její myšlenky na papír.

Její korespondence byla velmi rozvětvena, neboť si vyměňovala dopisy také s prostými jednotlivci z lidu. Ve výměně myšlenek ji neohraňoval ani stav, ani vzdělání. Byly to duchovní kvality, kterých si žádala. A právě proto by byli všichni zaměstnanci skočili za ni do ohně. Příroda jí připadala každý den novou a stále jí skýtala nové podněty. Přes to že les, který obklopoval Friedelhausen, znala již z dětských let, přece se jen často přiházelo, že v něm zabloudila, protože v něm byla vždy uchváćena novými obrazy.

Zápasila neustále s denním časem, poněvadž měřila čas podle obsahu a tím zapomínala na hodiny.

Přátelé, kteří u ní prodlévali na návštěvě, věděli již napřed, že zde prožijí den zcela jinak, však každý z těchto dnů byl krásnější předchozího.

A nyní tu seděla pod klenbami svého vysokého domu a naslouchala slovům básníkovým jako nějakému vzdálenému zpěvu mešnímu:

Kde zmlkl, čistý, neoznívající?

Čím naplní as, mládí jásající,

chudobní, v povzdálí tiše čekající?

Což v jejich soumrak neproniká snící —

chudoby skvělá večernice?

ČTVRTÝ OBRAZ.

Předseda poslanecké sněmovny, hrabě Hans von Schwerin, pozval na oběd dvojici snoubenců do svého pohodlného obydlí umístěného v poschodí na náměstí Nollendorfském v Berlíně.

Moje snoubenka odložila se vší opatrností v předsíni svou koketní, čerstvými květinami okrášlenou vycházkovou hůlčičku a vstoupila v rozjásané náladě do salonu svého strýce, kde převládal stil plyšového nábytku.

Tam jsme byli co nejsrdečněji pozdraveni předsedou i jeho chotí. Mimo mé tchyně bylo pozváno ještě několik příbuzných, od nichž jsme přijímali blahopřání.

Ten dům nepůsobil na mou tchyni nikterak blahodárně. Vzduch pouhého rozumu, který vanul okolním světem jejího švagra jí pronikal přes všechny laskavé a přátelské náklonosti jako ledový chlad. Zjihla však, když u stolu její dcera vyprávěla o naší návštěvě u hraběny Schulerburgové, která nás byla ujistila, že jen staří lidé mívají mladé myšlenky. To jí hovělo a bránila tedy thesi, že stárne-li tělo, duch vyhání vždy nové výhonky.

Domácí pán se s rozmyslem ujal slova k tomuto tematů a pravil, že může podle dlouholeté politické praxe náhled švagrové jen potvrditi. Mladí politikové, kteří přicházejí po prvé do parlamentu, jsou zhusta naplněni novými ideami, které mají obšťastniti svět, ideami, jimiž by chtěli všechno staré a nepotřebné harampátí odstraniti. Vezmeme-li však tyto nové ideje pod lupu, pak se z nich zpravidla vyklube vyřazené zboží, jež odborní politikové dávno zahodili do starého železa pro naprostou neupotřebitelnost.

»Myšlenka není nová proto, že se mně novou zdá. Novou jest teprve tehdy, až vytvoří nový vztah mezi dosavadními neslučitelnými skutečnostmi.

Abychom mohli v pravdě novou myšlenku pochopiti, musíme nejdříve znáti skutečnosti a pak vztahy, které jsou právě na dosah. K tomu je však zapotřebí dlouholeté zkušenosti a jejího kritického ohledání. Nyní jest ale kritika posledním kořenem, jež lidský duch obnažuje. Teprve tehdy, jak bychom řekli, až vnikne do člověka tento kořen i s prstí zkušeností, teprve tehdy je kořen schopen vydati výhonky myšlenek, které jsou opravdu nové; neboť nevznikají jen z vrozené, nebo mechanicky naučené myšlenkové oblasti, nýbrž mají za podklad samostatně zpracovaný vnější svět.

Vnější svět je pro mladé pány jen pouhým cizím tělískem, o němž velmi rádi fantasírují, ale pak, až si jej doopravdy osvojí, pak teprve může vydati plodné a nové myšlenkové dobro. Uplyne ovšem často mnoho let a století.

Přirozeně nemají všichni staří lidé tak zcela nové myšlenky, ale these, že nové myšlenky mají původ u starých lidí, se dá docela dobře hájiti. Zajisté jsou také takové výjimky, že slepé kuře najde zrno; abychom je však mohli s jistotou najíti, musíme se napřed za pomoci dlouholeté zkušenosti státi vidoucími.«

Moudrý a promyšlený souhlas jejího švagra zapůsobil na mou tchyni zřejmě blahodárně a v jídle by se bylo spokojeně pokračovalo dál, kdyby se nebyla řeč stočila na jednoho z opozdi-

lých hostů, který na sebe upozornil vtíravým způsobem. Hlasitě a chvástavě oznamoval, že poslal své syny právě do Ameriky na námluvy. Správní klackové prý, tam za oceánem budou za nimi ženské jako blázni. Jednu radu jim však na cestu dal: »Koukejte jenom po penězích. Rodiny pruské šlechty jsou stále ještě tak staromódní a zaostalé, že se ohlíží jen po titulech, nebo dokonce po vzdělání a jiných podobných pitominkách. To se musí už jednou změnit — nejdřív penízky pěkně vysypat a pak vznikne docela jiná šlechta.«

Zatím co se tento podivný ujec se zarudlým obličejem vzněcoval penězy, pohlížel jsem na svou tchyni, jejíž rysy se náhle měnily — budila dojem těžce nemocné. Tehdy jsem mohl poprvé vycítit, co to znamená, když vnikne do kostela ohavně skřípající kolovrátek a rozruší tichou melodii varhan.

Na zpáteční cestě jsem se ujal její paže a pokoušel jsem se ohavný dojem oslabit tím, že jsem mu vtiskl rys směšnosti.

Vyprávěl jsem jí o jednom americkém studentovi, s nímž jsem se setkal v Neapoli v zoologické stanici. Nazývali jsme ho pavoukem, poněvadž měl tak dlouhé ruce a nohy, že se nepotřeboval při tennisu hnouti vůbec s místa, aby zachytil míček. Pavouk byl na výsost mlčelivým mladým mužem. Kdykoliv jsme se rozho-

vořili živě o nějakém thematu, vždycky mlčel. Kdykoliv však padlo v nějaké spojitosti slovo »peníze«, vždycky se probudil ze své lethargie, udeřil pěstí na stůl a zařval:: »Money that's reality.«

Jest také velké množství vysokých úředníků, jejichž okolní svět je pohříchu naplněn jen akty a pivem. Právě tak jako od nějaké papírové štěnice nemůžeme očekávat pochopení pro zpěv slavičí, tak nemůžeme ani v okolním světě podobné pivní štěnice vzbuditi zájem o duchovní hodnoty.

Ujec je právě jen takovou peněžní štěnicí, která si nikdy nebude činit nárok na to, aby se stala duchovní osobností, nýbrž se spokojí jen tím, že bude moci v svém malém světě ze srdce a podle libosti páchnouti po penězích.

Pocítil jsem zadostiučinění, neboť její krásné rysy rozjasnil úsměv a přátelský stisk ruky mně poděkoval za porozumění.

DOZVUK

Z „Podzimních písní“ Luisy von Schwerin.

*V zlatohlav oděnou jsme cestu sledovali
a tiché plání podzimu v hlubinách lesa stopovali.
Jen mlčení a zlato. Dvou srdcí údery tu oznívaly,
a touhy sálavé se v zralém odřikání chvěly,*

*taveny výhni bolesti, plamenem čistým omývány,
vytrysklé z hrudi vítězné a hrdé na své rány.*

*O, večere a podzime, modravé dálky rozloučení,
ve vás ať duše jihnoucí naleznou uklidnění.*

Myšlenka na rozloučení se životem ji byla již léta důvěrně známa. Pět let po smrti milovaného chotě směla ještě mezi námi prodlévati — věru, velmi malá píď času, aby mohlo býti vychutnáno bohatství jejího okolního světa. Když těžce onemocněla, věděla, že se přiblížil konec.

Ale tento konec byl pro ni novým začátkem. Neutvrzovala se totiž ve víře o putování duší, jako její přítelkyně, hraběnka Schulenburgová, byla však proniknuta vírou v nesmrtelnost osobnosti.

Mistr Eckehart, jehož životní filosofii se plně oddala, napsal tato obdivuhodná slova: »Když jsem odcházel odtud, nikdo se mě netázal, kam jdu, a když se znovu odtud navrátím, nikdo se mě neotáže, odkud přicházím. Ale moje myšlenky, slova a činy mě budou sledovati jako vojště.«

Požehnaný ten, kdo bude moci v svém příštím bytování konati takovou přehlídku vojska, jako Luisa von Schwerin.

Nepřestávající bolesti, které nemohlo nakonec ani morfium utišiti, daly jí vytušiti její konec.

Smrt přišla pokojně a slavnostně. Se složenýma rukama ležela na úmrtním loži. Bolesti zmizely a se slovy: »Můj duch jest rozprostřen v nádheře«, vydechla duši.

Nyní tu leží tiše a vznešeně, jako z kamene vytesaná světice nějakého gotického dómu. Ještě jedenkrát se viditelně zklenuj její velký okolní svět všem, kteří stáli u jejího úmrtního lože, nad tělem, jež opustil duch.

Ještě jedna zajímavá zkušenost okolního světa, který mě zastihl, se upoutává k té, která se odebrala na věčnost. Krátký čas po tom, co byla uložena do hrobu, kráčel jsem sám známými cestami, po nichž jsme se tak často toulávali. Mé myšlenky prodlévaly u ní — když se náhle krajina připodobnila nikoliv k její formě, nýbrž k její bytosti. Všechny barvy, které za tohoto soumrákného dne měly jen oparový nádech, se rozzářily nádhernou intenzitou světla. Listí, stromů, nebe a mraky svítily netušenou skvělostí. Celou čtvrt hodinu trvalo toto zjevení, až pozvolna roztálo.

S nikým jsem o tom nehovořil, poněvadž jsem cítil, že tento zjev je spoután jedinečně s mým osobním okolním světem. Jaký byl však můj údiv, když jsem brzy na to v jedné z krásných a mrtvé věnovaných básní, nazvané »Zkušenost smrti«, četl tyto verše:

Ani vidět nikoho nechci a nijak se s tím neta-

*A přece když jsi krácel, tu unikl úskočně
v tvůj svět paprsek skutečnosti skulinou,
již proklouzl: zeleň pravé zeleně,
skutečný les a svit sluneční padal tmou.*

Dost možná, že nám oběma bylo popřáno, aby-
chom její skutečný okolní svět pronikli pohle-
dem.

z němč. ZDENĚK ŘEZNÍČEK.

ANDRÉ CHAMSON: Tabussovi psi

Tabusse tentokrát bydlil několik kilometrů od dědiny, uprostřed lesů, v chalupě dodnes nazývané jeho jménem. Je to chalupa ze silných trámů, postavená na kamenné podezdívce a pokrytá plochými kameny. Přehlédneš z ní celý svah hory, rovný a porostlý mladým lesem, v němž se zrovna teprve začínalo kácet. Tabusse tu krajinu nazýval svou »malou Amerikou«, protože souměrná síť průseků dělila dlouhý les v pravoúhlé čtverce a dodávala tím celé hoře obrovského a nezvyklého vzhledu.

Opatřil si tam při dražbě kus lesa na vykácení a dřel se na něm sám bez cizí pomoci. Rozhodl tak, že každý musí pracovat sám a nedávat výdělek druhému. Tak žil v nenávisti k lidem, protože ještě pořád mu ležela v hlavě ta neblahá příhoda, v níž přišel o své skrovné úspory. Jeden inženýr — dal mu práci na přehradách v horním toku potoků a několik měsíců ho zaměstnával zvyšováním stavu vody — slíbil mu, že si v jeho službách vydělá celé jmění, a za to si od něho vypůjčil všechny jeho úspory. Teď seděl tento stavitel elektrických továren už tři neděle v žaláři a Tabusse přerušil všechny styky s lidmi.

Ani vidět nikoho nechtěl a nijak se s tím neta-

žil. Paseka, na níž stojí Tabussova chalupa, je jedno z nejpustších míst v celém kraji. Zřídka tamtudy někdo jde, ale Tabusse by taky nebyl snesl ani několikaminutovou návštěvu. Vřelo to v něm vztekem, i když jen uviděl na vlhké půdě stopy lidských kroků, staré už týden, a všemožně se snažil odpuzovat chodce z blízkosti svého sídla.

Měl smečku tří psů a ty nechával od rána do večera létat po lese. Celé okolí znalo jeho psy; povídalo se, že psice je kříženec všech nejvzteklejších ras belgických a německých, a oběma psům byli přisuzováni předkové ještě zatracitější.

Byly to potměšilé bestie, skoro nikdy nezaštěkly, vždycky jenom vrčely se zařatými zuby, nikoho neznaly — skoro ani svého pána — a stačilo, aby si s naježenými chlupy a s kouřícím jazykem sedly na cestu, a nikdo po ní neprošel.

Hajní v ty končiny už ani nevčkročili. A lidé z Esperou tam už nechtěli chodit na houby, báli se i projít tamtudy, aby si zkrátili cestu dolů do města.

Jakýsi strach dělál z celého toho lesního koutu samotu. Tabusse o tom chlubně mluvíval, když občas, ale bývalo to zřídka, přišel do dědiny pro zásoby, a u kramáře nebo v hospodě se posměšně ptával, proč už nikdo nechodí kolem jeho baráku.

— Nejpokojnější kout je to tam, říkával. Jak živ tam nepotkáš živé duše. Všecka pozemská bohatství tam trouchnivěji po zemi; za hodinu by tam každý nasbíral aspoň dva metráky hub, malin a borůvek jsou tam celé hory a pstruzi se množí tak, že voda v zátočinách jim brzy už ani stačit nebude.

Esperouští chlapci soptili vztekem. Nejeden z nich se zaklínal, že ty Tabussovy psy postřílí, ale to by byl lov nebezpečnější než na kance a pak, Tabusse by taky mohl na jejich výstřely z pušek odpovědět ranami z karabiny.

Tak to všecko bylo až do zimy. Maliny uschly na keřích a rozpadly se v prach, houby ztrouchnivěly na zemi a podzimní lijáky to všecko spláchly. V hluboké vlhkosti zmoklých lesů země do sebe vsála všecko, co bývalo živé a vyšnořené pestrými barvami. Všecko vsakovalo nazpět do hnědé půdy v kvasu. Tehdy se do deště začal mísit mokrý sníh: poletoval v sychravém vzduchu a na zemi hned roztál. Vypadalo to, jako by v síti kmenů a plazivých rostlin tančili motýlci, lapaní zvířaty příkrčenými u země. Několik studených nocí stačilo: země ztvrdla a najednou se spustila chumelenice; sníh napřed těžký, veliké vločky rozháněné větrem a smetané do údolí, a teprve potom jemný, ze samých jehliček, rychlý a vytrvalý.

Zavál příkopy, urovnal zem, nakupil se na větru v ostré hřebeny, navrstvil se v korunách stromů a obchvátil Tabussovou chalupu.

Když se ráno probudil, samotář ucítil kolem sebe masy nezvyklého ticha. Sníh zatarasil dveře, zasypal okna, navršil se až k okapu. Tabusse měl v posteli dojem, že měří hloubku ticha, když tak poslouchal zaplesknutí vodní kapky, padající — jedna za druhou — se stropu.

Vyházel sníh před prahem a prorazil díry před okny. Kolem domu, nad kupami prašného sněhu, tuhnoucího v ledové jehličky, našel vichřici. Jakési šedivé světlo zužovalo obzor na čtyři kroky; psi se pokusili vyběhnout, vrhli se do toho ledového prachu, krčili se ve vichru k zemi a nakonec zavyří a uchýlili se nazpět do chalupy. Zděšeně pobíhali kolem Tabussa, jenž se vyškrábal na kupu hlíny, tváře maje stažené zimou, přimhuřuje oči a pochrchlávaje proti vichru. Zima letěla proti sněhu, vichr se vzdouval jako vodní příval. Vichřice se zrychlovala jako kámen puštěný do propasti. Tabusse sjel se sučkové kupy, oklepal si boty na kameni u dveří, ušklíbl se, jakoby se byl najednou octl tváří v tvář nějakému člověku, zavřel chalupu a zaklel se, že nevystřčí z domu nos, dokud se nevrátí pěkný čas.

Dříví, petrolej, tabák, to všecko měl. Zjistil zbývající zásoby potravin, odhadl vánici na pět dní

a hned rozdělil maso a chléb na pět nestejných porcí:

— Dneska je úterý; to bude postní oběd; zítra středa: hody; ve čtvrtek postačí tento kousek, v pátek maso a konzervy, ať je to nejlepší den, a v sobotu sním všechno, co zbude.

Porce byly nuzné, i ta páteční; bude třeba hodně se v chalupě uskrovnovat; on i psi. Zahálka bude jediným požitkem, rozkoší pomalu vychutnávanou, stále stejnou, stále přežvykovanou, opakovanou, silnou jako spánek. Pro Tabussa bude tento požitek zesilován radostí z nevšední osamocenosti: »Sázím se, říkal si zavíraje oči, že na šest kilometrů kolem dokola není živé duše!«

Tabussova lenost rostla; byla už stejně veliká jako v parném létě pod stromy. Ani ke studánce se mu už nechtělo jít prosekat led a donést si vody. Kávu si vařil z několika hrstí sněhu; díval se naň, jak se v hrnci rozpouští. Už ani na psy nemyslí; jenom tu a tam, jakoby náhodou, jim hodil kousek chleba nebo nějaký zbytek masa.

Psi strkali jeden druhého k hořícím polenům; chlupy se jim připalovaly, čumáky jim osychaly. Hladově sledovali očima Tabussa, tlamy majíce vtisknuty mezi natažené tlapy a šetříce každým pohybem. Když tak několik hodin bez hnutí proleželi u plamenů, až hořeli žízni, nezbyva-

lo jim nic, než vystrčit hlavu dírou ve dveřích a spolykat trochu bílého sněhu.

Tak to trvalo tři dni a dvě noci. Tabusse trávil čas péčí o oheň, netečným sněním a vymýšlením všelijakých příhod.

»Ani kdyby tady někdo chcípal na sto kroků od chalupy, nevěděl bych o tom nic . . . Banda lumpů je to, jeden vedle druhého . . . Věřit jim člověk nesmí ani jednomu. Sníh dobře dělá, co dělá. Ztraťte se, páni, tady jsem pánem já.«

Třetího dne, když chodil po světnici, pokuřuje si, odplivuje si, spílaje lidem z dědiny tam za tou sněžnou samotou, psi vstali a začali vrčet, pletouce se mu pod nohy. Tabusse si zrovna namlouval, že má pokoj a klid, a že je mu tak docela dobře; ale při tom vrčení psů si uvědomil, že je s nervy už v koncích. Chtěl je umlčet a chytil bičík, jakýsi řemínek se smyčkou.

— Kuš, zařval na psy, zalezte do krbu a zavřete tlamy!

Přetáhl je řemenem a psi se uklidili; aspoň se tak zdálo, protože si zas lehli u polen. Tabusse se znovu dal do té procházky, s dýmkou v ústech, rozmlouvaje sám se sebou, vždy na konci světnice se otáčel na podpatcích. V této jednotvárné chůzi sem tam, sem tam, podoben jsa vojáku před kasární branou, vypadal, jako by stál na stráži u své samoty.

Takoví špinavci! říkal si. Ztratíš prachy a kde-

kdo se ti směje, onemocníš a všichni čekají, kdy natáhneš brka. Tedka je konec. Každý pěkně na své straně. Rozmačkám to všecko jak blechy!

Psi s něho nespouštěli oči. Nakonec fena vstala a vrčíc šla krok za krokem v jeho stopách. Chtěl chytit zas řemen, ale pes se přikrčil, naježil chlupy, pootevřel tlamu a mlčel. Tabusse ho chtěl kopnout, ale fena mu skočila po noze a roztrhla mu holínku. Okřikl ji, couvl o krok, ale fena šla za ním, takže ji musil znovu okřiknout.

Tu vstali také druzí dva psi, přišli k feně a postavili se vedle ní.

To už jsem na ně neřval, vypravuje Tabusse. Kdyby to byli lidé, vynadal bych jim, co by se do nich vešlo, ale tady to bylo zbytečné... šli na mne všichni tři jako půlměsíc... oba psi po obou stranách feny byli o kousek víc vpředu a já jsem stál už u zdi. Byli by mě sežrali bez jediného zaštěknutí.

Když ucítil za patami zeď, Tabusse bez rozmyšlení rychle vyskočil a oběma rukama se chytil jednoho ze silných trámů, trochu odstávajícího od ostatních. Uhnízdil se pod ním, zachytiv se ho také nohama, a tak visel v prázdnu, příliš vysoko, aby ho psi mohli dosáhnout.

Psi se zarazili, zdvihli hlavy s otevřenými tlamami a Tabusse cítil, že by mu skočili za krk,

kdyby zkusil slézt. Musil ztrávit celou noc v té posici nad třemi psy, pozorně ho hlídajícími. Ostatně hodiny ubíhaly klidně, bez sebe menší události. Tabusse nemyslel na nic a skoro ani znepokojen nebyl.

Za svítání slunce konečně nejvyšší tabulkou v okně ozářilo kousek zdi ve světnici; lampa zhasla už dávno a oheň v krbu vyhasl. Venku vítr přinášel koroptví píseň.

Psi leželi, ale pořád ho hlídali. Teď, když denní světlo zvítězilo nad chumelenicí, to Tabusse už nevydržel. Síly ho najednou opouštěly při prvních slunečních paprscích. Na to, aby se položil na trám, neměl místo; visel pořád pod ním. Rozvažoval: Najednou se pustím, skočím ke dveřím a uteku do hor. Ale po každé, jakmile se pohnul, psi vstávali a chystali se ke skoku. A tu Tabusse mluvil k psici:

Pomalu, maličká, pomalu, lehni hezky, lehni si! Ale tato předstíraná vlídnost se mu brzy znechutila; aby se zbytečně neudýchal, raději mlčel. Pojdu tedy zavěšen u stropu, říkal si.

Viděl, jak ráno pokračuje a jak se slunce stáčí před domem a jak se točí ve světnici po zdi. Volání koroptví se vzdalovalo do údolí jako hrkot oblásků unášených bystřinou.

To bude trvat třeba několik měsíců, než někdo zapadne do mé chalupy, myslil si. A to už tu ze mne najde jenom kosti.

Když převrátil hlavu dozadu, viděl svou karabinu, zavěšenou u kamen, zrovna na konci trámu, na němž visel. Už chvíli myslil na to, že by k ní mohl dolézt, ale bál se pohnout; ostatně, už si ani nevzpomínal, zdali je ještě nabita: V pondělí jsem byl venku; nabil jsem ji dvěma patronami se srnčími broky, pro případ, že bych přišel na divočáky... nestřílel jsem... hned jsem se vrátil domů... A pušku jsem hned pověsil... k čertu, na zadovce bych to poznal, ale tady tento systém...

Potom si najednou řekl: Pokusím-li se došplhat až tam, břinknu sebou o zem. A tu zase změnil taktiku a volal na psici: Malá, malá, lež hezky, lež..., ale fena vstala a nepřátelsky zavrčela, brousíc si při tom drápy.

Nakonec si řekl, že to přece zkusí a jal se šplhat po stropě. Dvě špinavé třísky se mu zadřely do prstů. Jemný, šedý prach mu padal do očí; kýchal a supěl, zatím co psi šli pomalu pod ním. Tabusse měl pocit, že už už sletí mezi ty tři hladové bestie, rovnou na záda a hlavou o zem. Zdálo se mu, že ta jeho cesta ke kamnům trvá celé hodiny. Konečně byl už skoro u karabiny, ale nevěděl, jak ji chytit. Trám byl tak široký, že se ho musil držet oběma rukama. Nevěděl, jak by mohl jednu ruku uvolnit, byť i jen na několik vteřin. Když tak kroutil hlavou, ucítil vzadu horní okraj kamen vybíhající pod trám.

Podářilo se mu vtěsnat hlavu do té díry a tu napjav šíji, vzepřev se v zádech, zatajiv dech a křečovitě stisknuv nohy, uvolňoval si konečně jednu ruku. Sáhnuv za sebe nahmatal karabinu, sundal ji a přitáhl ji k sobě. Koncem palce se snažil otevřít kohoutky. Zatím co ta dvě pára cvakala, přemýšlel, je-li to vůbec nabito. V pondělí jsem byl venku . . . , opakoval si.

- Tak jak byl přitisknut ke stropu s hlavou zaklíněnou mezi trámem a kamny, mohl vidět jenom špičky uší těch tří psů, pořád na něho hledících. Pomalu k nim natáhl ruku s karabinou, ale mířit nemohl. Chtěl hlaveň skoro opřít o hlavu psice, neboť poznával její protržené ucho; ale když karabinu přiblížil, fena se pohnula a uskočila. Snažila se chytit hlaveň do tlamy, jakoby ve hře, ale vrčela pořád. Konečně se Tabussovi zdálo, že zvíře stojí nehybně před dvojkou; stiskl spoušť, a zatím co kohoutek padal, slyšel svůj výkřik: Není nabitá . . . Ale v téže vteřině rána zaduněla jako hrom a Tabusse si chladně řekl: Krucinál, nakonec ještě zabiji svou fenu. Odraz byl tak prudký, že puška by mu málem byla vypadla z prstů.

Výstřel vpálil psovi broky rovnou do hlavy. Bez jediného zaškubnutí, ani nohy nesloživši fena se zhroutila na hromadu. Zbývající dva psi zavylí a utekli do kouta.

Teď je Tabusse viděl: chlupy zježené, jazyk vi-

sel z tlam, oba hleděli zuřivě a zároveň prosebně, ale zřejmě byli ještě připraveni ke skoku. Cítil, že nohy mu umdlévají a sklouzávají po trámě; krk ho bolel a knoflíček na košili se mu vrýval do masa. Napínaje všechny svaly vdechl zásobu vzduchu, znovu zdvihl pušku a namířil na většího z psů. Žrak se mu začínal zamlžovat a ruka mu už ochabovala, když spatřil mušku a psí oko v jedné čáře: stiskl kohoutek a hned potom spadl na zem.

Pes, zasažený kulkou, se svalil zároveň s ním. Chalupa byla plná dýmu. Tabusse ležel u mrtvé feny, potlučený tím pádem, hladě plochou dlaní dlouhou tuhou srst a studený čenich. Poslední pes, nejmladší, se natáhl u dveří a tiše kňučel.

Tabusse vstal, skočil k polici, nabral plnou hrst nakrájeného masa a chleba a hodil to před psa, pořád kňučícího: Žer! Žer! volal na něho a při tom sám polykal kousky masa. S plnými ústy volal: Tak žer! a házel své zásoby před zvíře. Po chvíli se zdálo, že pes se uklidnil; nevstal, ale připlaziv se po zemi, přiblížil hlavu a začal žrát kousky, jež mu Tabusse hodil.

Den se už končil; v chalupě se stmívalo; samotář rozsvítil lampu, chrstl petrolej do krbu, hodil tam celou krabičku hořících sirek, náručí chrastí a veliká polena: světnice se rozzářila.

A tu Tabusse vytáhl všechny zbývající zásoby,

rozložil je po stole a muž i pes, bratrsky se rozdělujíce, jedli několik hodin. Tabusse tyto hody přerušil dvakrát, jednou proto, že šel před dům prosekat led a donesl vody. Postavil jí velkou misku před psa a vařil si kávu pojídaje, pokuřuje a stále něco povídaje psovi.

Druhého dne ráno zakopal zastřelené psy, udupal nad nimi hlínu a znovu ji přikryl odmeteným sněhem. Police v chalupě byly prázdné, den byl krásný, slunce čile klouzalo po sněhu, obzor byl jasný, v lesních průsecích nebylo mlhy. Tabusse došel po silnici do vsi; pes se pořád točil kolem něho. Zastavoval se v krčmách, rozmlouvaje a směje se s každým, koho potkal, povečeřel v hospodě, pil víc, než bylo zdravé, zaplatil za celou hospodu a vyspal se v seně u Pagesů.

Od toho dne se nikdo z celé dědiny nesnažil zvábit hosty do svého domu tak, jako Tabusse. Po celý ten čas, co ještě zůstal v té chalupě, až do příštího podzimku, hostil každého, kdo přišel; a míval návštěvy skoro denně.

Půjdeš-li tam kolem mé chalupy, říkával, zastav se na skleničku. Pes ti neudělá nic. Je to hodné zvíře . . . a kdyby si na tebe otevřel hubu, rozmlátím mu ji.

Přeložil Jaroslav Zaorálek

Zadina redakční.

(Poznámky Viléma Opatrného do Archů lednových 1939.)

Ctnosti nouzové. V radě o Archy vyslovil p. Florian přání, že by se rád více věnoval překládání díla Blondelova, na něž má autorisaci a z něhož již první díl »Myšlenky« (La Pensée, I. La genèse de la pensée et les paliers de son ascension spontanée) přeložil, že by tedy rád tuto rubriku někomu přepustil. Nikomu se do toho nechtělo. Jeden se ošíval, že k tomu musí býti už »taková« nátura, jiný navrhoval vyňatky z dopisů p. Řezníčka; uznalo se však, že to bude lépe nechat pro pozdější samostatnou rubriku, až bude poklidnější censura, jež příliš znervosněla; jiný se odvolával na nervy, že takové věci je napínají a pak snadno při tom suchu popouštějí jako struny na špatných houslových kolicích. A tak všelijaké kdesi ccsí, až se do toho osykování a viklání ozval člen rady, jenž obstarává finance Archů: příkře a zhurta rozhodl, že ta rubrika tam býti musí.

A tak nezbylo nic jiného, nežli že jsem se musel jako hlavní účastník naší dobrodružné vydavatelské výpravy ujati sám této práce. Zde jest první její ukázka. »Uspořádal« jsem to tak, jak mi to vyšlo, dobré i zlé pohromadě, aby si každý vybral, co chce.

V kostele — rozumí se samo sebou: S Bohem počni každé dílo, podaří se ti až milo — tedy v kostele Sv. Ondřeje v Lochovicích jsem viděl jako voják tento nápis: »Vzhledem k posvátnosti místa a ze zdravotních důvodů se žádá, aby se v kostele neplivalo na podlahu«. Rozumný nápis. Bylo by dobře doporučit jej lidoveckým kněžím, pp. farářům a jejich Excelencím, kteří tenhle nemrav tak dlouho trpěli, neboť kostel je jihoslov. cerkev a pamatujete si — ostatně je to všechno tiskem zaznamenáno — jak ty chrchly pleskaly na dlažbu, ba často, majíce svůj tímbre, plivli až to cinklo, a to od převratu jednoho až do převratu druhého, neboť zdá se, budeme žítí už jen v převratech.

Zlín a Otrokovice. Rozmáhá se Baťa a jeho vejběr. Upozorňuji zájemce, že bydlí ve Zlíně a Otrokovících.

*

Jemnostpán nad jiné omylný, jenž si však přes to hrál na proroka, F. X. Šalda, napsal také toto: »Značka E. B. bude mít za nedlouho tentýž dobrý zvuk jako T. G. M.« — O čemž nyní nikdo nepochybuje.

*

Dvouhlavého orla jsme strhli. A místo vzít si a spravovat, co nám patřilo, vzali jsme si pokuse ze dvou korun.

*

Úmluvu o t. zv. samostatnosti podepsal Beneš 1918 na svátek Sv. Václava; a ve svátek Sv. Václava 1938 definitivní krach.

*

Do roka a do dne.

14. září 1937 zemřel TGM — 14. září 1938 podmínky kapitulace.

21. září 1937 pohřeb TGM — 21. září 1938 přijata kapitulace a hercem odbřečena do radia.

*

Jak by bylo žádoucí, aby se více lidí zamyslílo nad tím, jak úzce a hluboko souvisí dnešní stav Evropy se stavem Francie!

*

Ze Suetonia Tranquilla o Panování dvanácti císařů: »Císař Tiberius jsa stár, vyvolil si nástupce, a dával sobě prokazovati pocty božské«.

*

Beneš ve své řeči řekl toto: »Mám plán, opakuj, mám plán. Což znalci československého jazyka vysvětlují: »Mám plán, ó, pakuj, mám plán.«

*

Věta TGM: »Státy se udržují ideami, z nichž vznikly.« — Arci k svému zániku tytéž státy už idejí nepotřebují.

*

»Polední list«, listopad 1938.

Poslední moda amerických pohřebních ústavů:

»Upravujeme výraz v obličejí zesnulého za 1 dolar. Výraz tichého odevzdání za 2 dolary. Výraz křesťanské naděje za 3 dolary.«

*

Vyňatky z dvou knih »Čechožidů«:

»V českých zemích se zlepšilo postavení židů odpadnutím katolického náboženského monopolu. Jsme Čechoslováky židovského původu. Nejsme zvláštním národem. Čechožidovství je květem. Židé ve válce přeběhli na všech frontách. Naše hnutí směřuje k paláci národů, vysněnému parlamentu zítřejšího Lidstva.«

*

Náš Parlament se skládá ze dvou budov. Ulice, která je spojuje, jmenuje se »**Na Rejdišti**«.

*

Podle úsudku osvoboditelů jsme byli svobodní. A přece se zpívalo a zpívá »Kde domov můj?« Nevím, proč se kdekdo z ucabrtaných duchopraců pokroku i rozkroku dnes diví, že Pán vyslyšel tento »zpěv«.

*

1. listopadu 1918 napsal Josef Florian: »Vy si tu svobodu počítáte nějak na dny. Vpravdě svobodní lidé se ani tolik nediví, že jsou svobodní.«

Max PICARD

ÚTĚK PŘED BOHEM. Z němčiny přeložil Zdeněk Rezníček. Kurs 45. v listopadu l. P. 1938. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Str. 148. Původně za 12 Kč.

Emil BAUMANN

SVATÝ PAVEL. Český překlad vyšel péčí O. A. Tichého v listopadu l. P. 1938 jako pátý svazek II. ročníku knih Katolického Literárního Klubu, vydávaného nákladem „Vyšehradu“ v Praze. Formát 20 cm × 13 cm, str. 300. Brož. za Kč 29.—, váz. za Kč 39.—. Kniha má církevní schválení.

Boh. REYNEK

JESKYNĚ NAROZENÍ. Suchá jehla. Rytá plocha 7·8 cm × 12 cm, list sám 19·3 cm × 28·2 cm: Zimní krajina kolem Petrкова a pod zasněženými stránkami jeskyně s krásnou skupinou Novorozeňátka a klečící Panny Marie se sv. Josefem. K jeskyni blíží se průvod Králů. Na vršku domov umělcův: Petrkov.

Dar k Vánocům 1938.

František HALAS

TORSO NADĚJE. Verše. Vytiskl a vydal v prosinci 1938 Melantrich a. s. v Praze. Mimo vydání obyčejné vyšlo 10 číslovaných výtisků na ručním papíře vergé blanc Pannekoek. Formát 22·8 cm × 17·3 cm, stran 32. Obal i titul dvojbarevně. Na přední straně obalu vinětka: Meč.

Joseph CONRAD

ÚNIK. (THE RESCUE). Přeložil Timotheus Vodička. Vytiskl a vydal na podzim 1936 Melantrich v Praze. Mimo vydání obyčejné vyšlo 10 číslovaných výtisků na ručním papíře Vergé Blanc Pannekoek a 5 výtisků na imitaci japanu. Formát 20 cm × 13 cm, str. 460, původně za Kč 40.—, váz, Kč 50.—.

Svetoslav VEIGL

CESTAMI VETROV. Sbierka poezie. Kniha vyšla v mesiaci novembri 1938 počtom 1100 exemplárov a vydalo ju nakladateľstvo „U nás“ v Bratislave tlačou a úpravou knihtlačiarne Unia v Bratislave na perolahkom papieri. Formát 20·5 cm × 14·5 cm, str. 72. Broš. za 12.— Kčs, viaz. za 20 Kčs.

Jaroslav Kolman GASSIUS

ŽELEZNÁ KOŠILE. České básně, svazek devěťadvacátý. Vytiskla Akciová moravská knihtiskárna Polygrafie v Brně, v grafické úpravě Eduarda Miléna, vydal Fr. Borový v Praze 1938. Formát 19¹/₂ cm × 12 cm, str. 56, původně brož. za Kč 15.—, váz. Kč 25.—.

Klemens BRENTANO

Kronika potulného žáka, ponejprv napsaná bývalým mistrem Klementem Brentanem. „Tato knížka zbožná a chvalitebná vyšla nejprve v Mariaboru. Vymyslil ji dobrý a mnohovážený mistr Klement Brentano. Toto české vydání vychází poprvé jako 130. svazek Dobrého Díla ve Staré Říši na Moravě. Na český jazyk ji převedl jeden milovník krásných umění. Obrázky do dřeva vyryl a knížku na ručním lisu vytiskl Michael Florian ve Staré Říši k vánocům léta Páně 1938. Bylo tištěno 70 exemplářů na holandu Banzay, vesměs číslovaných DEO GRATIAS“. – Formát 20¹/₂ cm × 15¹/₂ cm. Původně za 130 Kč.

Rozebráno.

Našim milým odběratelům!

Událostmi minulého roku ztratili jsme i my řadu odběratel, a to zrovna těch, co platili. Prosíme Vás tedy, využijte sníženého předplatného a pošlete nám do 15. března studenti a aspiranti Kč 21.–, ostatní 30.– Kč.

Ctihodné pány bohoslovce a ostatní studenty prosíme, bude-li jim to jen trochu možno, aby nám snížené předplatné do 15. března poslali.

Znovu prosíme o zaplacení nedoplatků z minulého ročníku. Nechť tak učiní složenkou 11290*2 i ti, které jsme neupomínali.

Administrace Archů.

Žižka a jeho doba

jest souhrnný název monumentálního historického díla, které vyrostlo ze sedmileté usilovné a svědomité práce našeho nejobjektivnějšího historika

univ. prof. dr. Josefa Pekaře

Díl I. DOBA SE ZVLÁŠTNÍM ZŘETELEM K TÁBORU

Brož. Kč 54.—, váz. Kč 64.—

Tento svazek předvádí s objektivností, duchaplností a důkladností vlastní tomuto svědomitému a pravdu milujícímu historikovi po první od dob Palackého a Tomka nový obraz české revoluce husitské a zvláště obraz Táboru a táborství.

Díl II. JAN ŽIŽKA

Brož. Kč 54.—, váz. Kč 64.—

V tomto svazku obírá se Pekař problémem dějinného zjevu Žižkova.

Díl III. ŽIŽKA, VŮDCE REVOLUCE

Brož. Kč 63.—, váz. Kč 73.—

Tento svazek podává ucelený obraz Žižkovy role v dějinách velké revoluce i konečnou úvahu o jeho významu, pokoušeje se vyměřiti místo i význam husitství a zejména tábořské revoluce v našich dějinách.

Díl IV. DOKONČENÍ DÍLA A REJSTŘÍK

Brož. Kč 60.—, váz. Kč 70.—

Celé čtyřsvazkové dílo o 1202 stranách za Kč 231.—, váz. Kč 271.—. K dostání u knihkupců i na mírné měsíční splátky.

VESMÍR, Praha VII., Dobrovského ul. 29.

Do 15. března snižené předplatné!

Platíte složenkou 11290*2: Antonie Florianová, Archy, Stará Říše

46. archy v lednu léta Páně 1939 obsahují:

Okružní list <i>Rerum omnium perturbationem</i>	10
V. Vokolek, <i>Básně</i>	4
R. Ponchon, <i>Civilisace</i>	2
Lafue, <i>Jaký býval kdysi den novoroční</i>	4
A. Chamson, <i>Tabussovi psi</i>	6
J. Uexküll, <i>Kouzlo gotického okolního světa</i>	12
Kalendář a 2 obrázky	3
Orientační	4
Redakční zadina	2

Uspořádal a vydal VILÉM OPATRŇ, Praha-Strašnice 980.

ARCHY vychází šestkrát do roka. Předplatné na rok 1939 je 33 Kč, pro studenty 28 Kč, do 15. III. 30 a 21. Jednotlivá čísla za 6 Kč. Tiskem V. Vokolka a syna v Pardubicích a V. Horáka v Prostějově. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně číslo 10013 - IIIa - 1937. Podací úřad Stará Říše.

216 421
30 -